

מי מושך בחוטים?

השפעת 'הקרן החדשה לישראל'
על הציונות הדתית

השפעת 'הקרן החדשה לישראל' על הציונות הדתית

בהוצאת חותם - יהדות על סדר היום (ע"ר)

ת.ד. 11 ניצן מיקוד: 7928700
טל': 0733904102
דוא"ל: office@chotam.org.il
אתר: www.chotam.org.il

עיצוב העטיפה: סטודיו TWB

© כל הזכויות שמורות

תוכן עניינים

עמ'

פתיחה

7

9

פרק 1: אסטרטגיית ההשפעה מבפנים

12

פרק 2: ארגונים הנתמכים על ידי 'הקרן החדשה' ופועלים לשינוי עמדות בציונות הדתית

21

פרק 3: שיתופי פעולה בין 'הקרן החדשה' ובין אישים משפיעים בציונות הדתית

25

פרק 4: מיזמי השפעה בקרב הציונות הדתית

34

סיכום

36

נספח 1 : פעילות 'הקרן החדשה' וארגוניה לביטול החזון הציוני של מדינת ישראל

38

נספח 2 : תרומות 'הקרן החדשה לישראל' לארגונים הפועלים לשינוי זהותה של הציונות הדתית (2007-2016)

פתיחה

'הקרן החדשה לישראל' מנהלת מאבק רחב היקף במטרה לשנות את צביונה היהודי-ציוני של מדינת ישראל ולהפוך אותה למדינת כל אזרחיה. יש לציין כי מדובר במגמה ברורה ומוצהרת של 'הקרן החדשה' שצוטטה כמה פעמים על ידי אישים בכירים בקרן. יתר על כן, עוד בשנת 2003 חשפו רן ברץ ומשה איפרגן שלל מסמכים פנימיים של 'הקרן החדשה', המוכיחים כי היא פועלת להפיכת ישראל למדינת כל אזרחיה, להפרדת דת ומדינה ולשינוי פנימי באורתודוקסיה.¹

מאמצי 'הקרן החדשה' להפיכת ישראל למדינת כל אזרחיה מתמקדים בעיקר בשני מישורים - דה-לגיטימציה למדינת ישראל ולצה"ל וקידום הרפורמה ביהדות. באמצעות פעילותה במישור הדה-לגיטימציה, מנסה 'הקרן החדשה' לערער את זהותה הציונית של מדינת ישראל עד כדי הפיכתה למדינה רב-לאומית. (נושא זה יורחב בנספח 1). באמצעות פעילותה במישור הרפורמה ביהדות, מנסה הקרן לערער את זהותה היהודית של המדינה. לשני המישורים הללו יש בסיס ערכי משותף, כפי שביטא בדבריו גלעד קריב, מנכ"ל התנועה הרפורמית בישראל:² "יש ויכוח בין שני מחנות על דמותה של מדינת ישראל. **כל מי שעוסק בצדק חברתי או בסכסוך הישראלי פלסטיני צריך להבין שיש פה בסיס ערכי משותף וצריך לשאוף לסולידריות ואיחוד מאבקים**" (15.06.2016).³

ביולי 2017 בחרה 'הקרן החדשה' במיקי גיצין, מייסד ומנכ"ל 'ישראל חופשית' וממובילי המאבק לשינוי זהותה היהודית של ישראל, למנכ"ל הבא שלה.⁴ בשנים האחרונות הוביל ארגון 'ישראל חופשית' **בראשות גיצין מאבקים אנטי-דתיים רבים, תוך מאמץ לפרק את מה שמכנים בארגון 'מונופול הרבנות'**. ביחס לרבנות הראשית התבטא גיצין כי "הגיע הזמן לרסק את מונופול הרבנות על היהדות ועל חיי האישות שלנו, לא נשאר בה כלום חוץ משחיתות, תאוות בצע ושררה וגזענות אינסופית - כלפי יהודים וכלפי לא יהודים".⁵

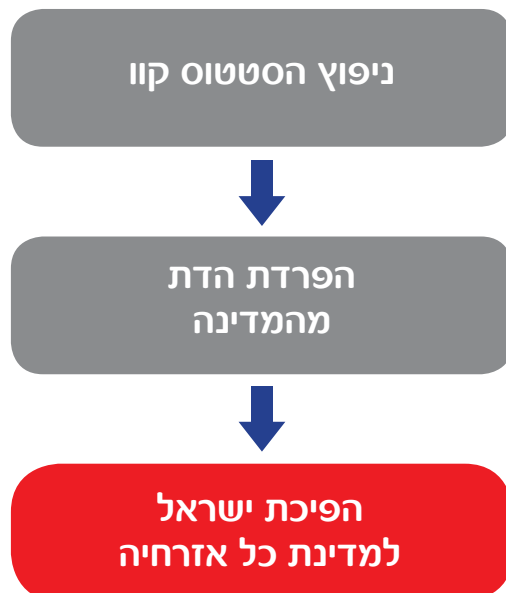
הבחירה במיקי גיצין למנכ"ל 'הקרן החדשה', יחד עם המגמות האנטי-דתיות שמזוהות עם פעילות הקרן בשנים האחרונות, יש בהן מעין קריאת כיוון של 'הקרן החדשה' באשר למטרות שאליהן יופנו עיקר מאמציה בשנים הקרובות.

נוסף על כך, במהלך השנים האחרונות הובילה הקרן שורת מאבקים שמטרתם ליצור מצב של הפרדת הדת מהמדינה בישראל. מאבקים אלה חתרו לניפוץ הסטטוס קוו, להחלשת הרבנות הראשית ולחיזוק הארגונים הרפורמיים. ניתן להבחין בבירור כי הניסיון להפריד את הדת מהמדינה משרת את מטרת העל של 'הקרן החדשה' - הפיכת מדינת ישראל למדינת כל אזרחיה, ללא צביון יהודי מיוחד ומגבש.

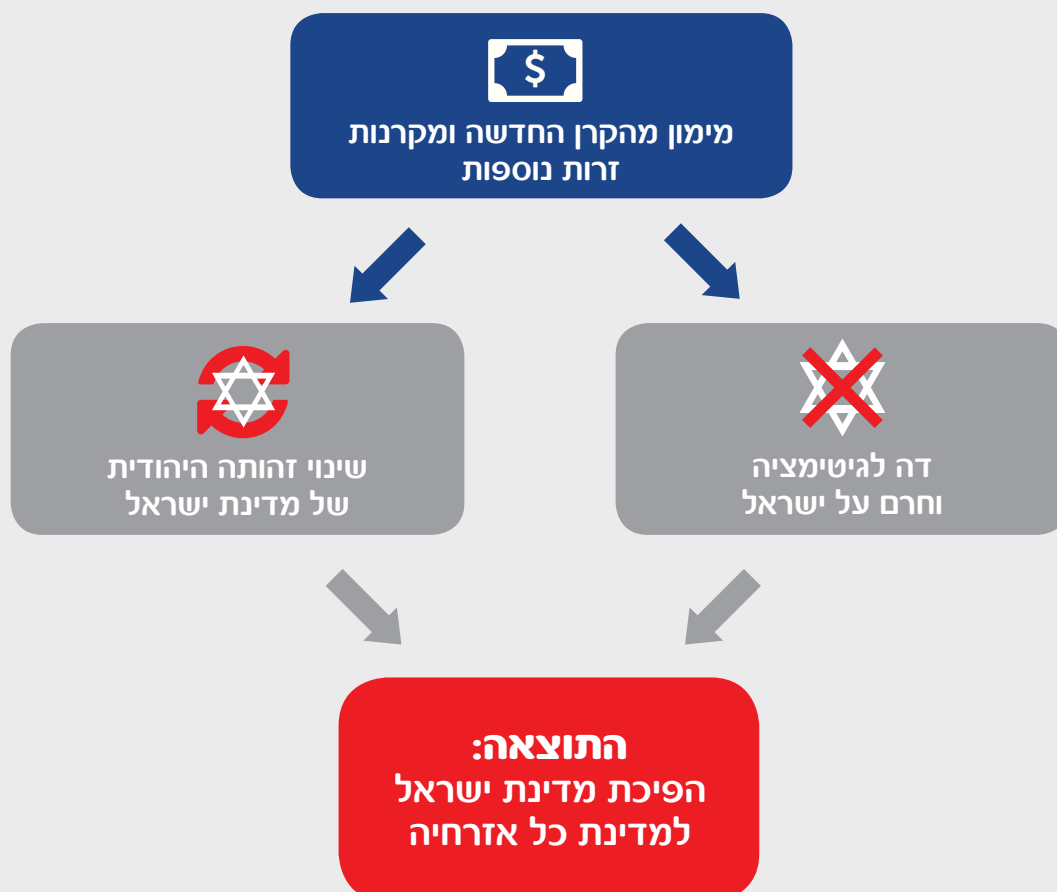
תמיכתה של הקרן במאבק לשינוי זהותה היהודית של המדינה ובקידום עמדות שמאל רדיקליות, אינה מבטאת אחוז קטן מפעילות הקרן, כפי שגורמים שונים טוענים לעיתים. מחקר שערך העיתונאי עקיבא ביגמן (פורסם בשנת 2014), גילה כי קרוב למחצית מתקציב 'הקרן החדשה לישראל' מוקדש להפיכת ישראל למדינת כל אזרחיה. בנוסף, למעלה מ-75% מתקציב הקרן מופנה למימוש מטרות פוליטיות המזוהות עם השמאל הרדיקלי.⁶ מחקר זה ממחיש עד כמה אינטנסיבית פעולתה של 'הקרן החדשה' להביא לשינוי זהותה היהודית של המדינה. חוברת זו תוקדש לזירה אחת מבין הזירות בהן פועלת הקרן לשינוי זהותה של המדינה - פעילותה לשינוי פניה של הציונות הדתית.

פעילות 'הקרן החדשה' לשינוי זהותה היהודית של ישראל

א. שלבי הפעולה

ב. דרכי הפעולה

1 אסטרטגיית ההשפעה מבפנים

'הקרן החדשה לישראל' פועלת בדרכים רבות כדי להשפיע על דעת הקהל במדינת ישראל ולהטמיע בציבור הרחב את תפיסותיה הפלורליסטיות רדיקליות. מרחב פעולה חשוב של הקרן בדרכה לממש מטרה זו הוא מגזר הציונות הדתית.

מאבק 'הקרן החדשה' נגד הציונות הדתית נעשה בשני אופנים: האחד, השפעה מבפנים במטרה לקרב את בני הציונות הדתית לתפיסות העולם הרצויות מבחינת אנשי הקרן. השני, הפעלת לחץ נגד ארגונים ואישים בציונות הדתית המייצגים סדר יום הנוגד את האג'נדה של הקרן.

עדות לביסוסה של המגמה הראשונה, ניסיון ליצור שינוי פנימי בציונות הדתית, מובאת בדבריה של רחל ליאל, מנכ"לית 'הקרן החדשה' בשנים 2009-2017. בראיון בדצמבר 2011 הציגה ליאל את האסטרטגיה החדשה של הקרן להשפעה על הציונות הדתית. לדבריה, "בעבר תמכנו בקמפיינים ובמאבקים רבים שבהם הציבור החילוני נלחם נגד הדתי... והרגשנו ב'קרן החדשה לישראל' שמבחינה אסטרטגית עלינו להתקדם במאבק, וזאת על ידי שימוש בקולות הבאים מתוך הקהילות עצמן... ארגונים שמגיעים מתוך החברה הדתית לאומית בישראל, אלו אנשים המכירים את הנפשות הפועלות, שמבינים את התרבות והשפה והם יכולים לבוא עם הרעיונות שלהם ואנשים יקשיבו להם. זו שפה שהחילונים לא יכולים לדבר אבל הם [אנשי הארגונים בציונות הדתית] יכולים".⁷

כפי שיובא להלן, נראה כי 'הקרן החדשה לישראל' הצליחה במידה מסוימת לממש את האסטרטגיה של ליאל. 'הקרן החדשה' מעניקה מימון וסיוע לארגונים השייכים לציונות הדתית, ומטפחת קשרים עם אישים משפיעים במגזר זה. ארגונים ואישים אלו מקדמים את האג'נדה הפלורליסטית-רפורמית של הקרן, לעיתים מבלי דעת, בקרב הציונות הדתית.

אסטרטגיית ההשפעה של הקרן על הציונות הדתית באה לידי ביטוי בכמה מישורי פעולה שהיא מקדמת. במישור אחד, פועלת הקרן להשפיע על שיח הדעות בציונות הדתית, כפי שבא לידי ביטוי בדברי נציגי הקרן: "התרומה של הקרן החדשה לציונות הדתית היא **טיפול הפלורליזם** וריבוי הקולות בתוך ציבור

זה, עידודו וחיזוקו של הקול / הזרם המתון בציונות הדתית... החזון שלנו בתחום הדת בישראל הוא של מציאות פלורליסטית ושוויונית במסגרתה כל הזרמים ביהדות זוכים להכרה שווה על ידי המדינה ולמימון שוויוני מהמדינה⁸. במישור נוסף, 'הקרן החדשה' פועלת לשבירת סמכות הרבנות בענייני זהות יהודית, נישואין וגירושין ועוד. כמו כן הקרן פועלת במגוון דרכים לקידום הכרה רשמית בכל הזרמים האחרים ביהדות (קונסרבטיבים, רפורמים ואחרים). 'הקרן החדשה' אף מהווה גורם עיקרי במימון תכנית ייעודית לריבוי קולות ולפלורליזם ביהדות האורתודוקסית.

יש להדגיש, כי הצורך למצוא פתרונות למצוקות שונות בחברה הישראלית בכלל ובחברה הדתית בפרט, כפי שחלק מהארגונים המופיעים במסמך זה מבקשים לעשות, מובן ומוסכם על הכול. אכן, ישנו צורך אמיתי לקדם את הטיפול בנושאים חברתיים שונים, כדוגמת הגיוור, בעיית העגונות ומסורבות הגט ועוד. פתרון זה צריך להימצא תוך מחויבות להלכה, לציונות ולמדינת ישראל, ותוך שיתוף פעולה עם הממסד הרבני. דא עקא, מעורבותה העמוקה של הקרן במימון ובקידום הארגונים שיוזכרו לעיל, בצורות שונות, יש בה כדי להטיל חשש כבד לגבי מידת עצמאותם של ארגונים אלה, ועד כמה הם מחויבים לערכיה של הציונות הדתית. 'הקרן החדשה לישראל' מנצלת את הצורך למציאת פתרון לבעיות החברתיות שהוזכרו לעיל, ורתמת את הארגונים הפועלים לפתרון בעיות אלו לקידום עמדותיה שלה.

במסמך זה מובאת סקירה תמציתית של פעילות 'הקרן החדשה' וארגוניה בקרב הציונות הדתית, תוך התמקדות באסטרטגיה המוזכרת לעיל של השפעה מבפנים. נבחן את השפעתה של הקרן על גופים שונים בציונות הדתית, גופים שיתכן ואינם מודעים למכלול פעילויות הקרן ולאג'נדה שהיא מקדמת על ידי שיתוף הפעולה איתם. לאחר חשיפת מכלול פעילויות הקרן המנוגדות לערכי הציבור הדתי-לאומי, לא ניתן יהיה להוסיף ולהתעלם מהתמונה הכוללת ומהמגמה המשתקפת במסמך זה.

דרכי הפעולה של 'הקרן החדשה' לשינוי הזהות היהודית של מדינת ישראל

2 ארגונים הנתמכים על ידי 'הקרן החדשה' ופועלים לשינוי עמדות בציונות הדתית

בפרק זה נעסוק בכמה ארגונים בולטים הנתמכים על ידי 'הקרן החדשה' ופועלים לשינוי עמדות בנושאי דת ומדינה במסגרת החברה הציונית דתית. כמו כן נתייחס לאישים בולטים הפועלים במסגרת ארגונים אלה.

א. 'נאמני תורה ועבודה'

כללי

תנועת 'נאמני תורה ועבודה' הוקמה בשנת 1978. מגמתה המוצהרת הייתה לקדם סדר יום דתי-ליברלי. התנועה שמה לה למטרה "להחזיר את הציונות הדתית לשורשיה... לחזק את ערכי 'תורה ועבודה', תוך שילוב התורה עם המדע, הציונות והחיים המודרניים. לחזק את השתלבותה של החברה הדתית בחברה הכללית בישראל למען קידום ערכי הסובלנות, השוויון והצדק ולעיצוב אופייה היהודי-דמוקרטי של החברה הישראלית".⁹ ברשימת הישגיה, מונה התנועה הקמת ארגונים וקידום יוזמות בתחומים שונים: חינוך דתי לפתיחות וללימודי חול, פמיניזם דתי, שירות בנות בצבא ובשירות לאומי, גיור כהלכה, היחס לאחר, חברה צנועה מעורבת, חיזוק בתי הספר הממלכתיים-דתיים, צדק חברתי, יחסי דתיים-חילונים, לימוד תורה לנשים, בתי דין רבניים עצמאיים ועוד.¹⁰

אחד ממקורות המימון הבולטים של תנועת 'נאמני תורה ועבודה' היא 'הקרן החדשה לישראל'.¹¹ בשנים 2005-2016 מימנה הקרן את התנועה בסכום של \$788,694.¹² לפני כמה שנים, משהחלה להתברר בציבור מעורבותה הגדולה של 'הקרן החדשה' וחלק מארגוניה בקמפיין הדה-לגיטימציה של מדינת ישראל וצה"ל,¹³ נוצר לחץ ציבורי על 'נאמני תורה ועבודה' להפסיק ליהנות מתמיכת הקרן. 'נאמני תורה ועבודה' סירבו, וטענו כי "התנועה פועלת באופן עצמאי לחלוטין ולאור תורת ישראל, ולגופים התורמים אין כל השפעה על הפעילות ועל סדרי העדיפויות של התנועה...". שמואל שטח, מנכ"ל התנועה, הוסיף בעניין זה ואמר כי "אני עושה את מה שאני מאמין בו וחושב. יש להם מטרה לשנות את שירותי הדת בישראל. בחלק מהדברים אנחנו מסכימים על זה, בחלק מהדברים אנחנו מאוד לא מסכימים... ואני גאה ושמח לעשות את הדברים שאנחנו כן מסכימים עליהם".¹⁴

אם כן, לטענת 'נאמני תורה ועבודה' אין ל'קרן החדשה' השפעה על הפעילות וסדרי העדיפויות של התנועה. אולם, משבוחנים את הצהרות התנועה ופעילותה במכלול תחומים בנושאי דת ומדינה, מתעוררים ספקות באשר לנכונותה של טענה זו. רשימת פעילויות התנועה לשינוי הסטטוס קוו בנושאי דת ומדינה כוללת את הפעילויות הבאות: (חלק מנושאים אלה יופיעו בהרחבה בפרק 4)

• שותפות עם התנועה הרפורמית והתנועה הקונסרבטיבית בהקמת 'פורום הגיור הפלורליסטי'.¹⁵

- שותפות בניסיון להקים בית עלמין אלטרנטיבי בירושלים, יחד עם התנועה הרפורמית והתנועה הקונסרבטיבית (ללא קבורה יהודית מחייבת).¹⁶
- פיתוח 'חזון דמוקרטיזציה של שירותי הדת בישראל', הקורא לסגירת הרבנות הראשית ולביטול היהדות במרחב הציבורי של המדינה על ידי העברת סמכויות לקהילות פרטיות.¹⁷
- תמיכה בנישואים אזרחיים.¹⁸
- השתתפות פעילה במאבק הרפורמים להקמת רחבה רפורמית בכותל,¹⁹ ונקיטת אמצעי מחאה נגד ביטול מתווה הכותל.²⁰

יש לציין, כי בתחילת 2011 התקיימה ועידה רעיונית-מדינית של הקיבוץ הדתי ובה נערך דיון בנוגע לקשרי הקיבוץ הדתי ומוסדותיו עם 'הקרן החדשה'. הקיבוץ הדתי החליט להפסיק להיתמך על ידי הקרן, אך מספר מוסדות של התנועה, בהם 'נאמני תורה ועבודה', החליטו להמשיך לקבל תקציב מהקרן.²¹

מתוך קמפיין תנועת 'נאמני תורה ועבודה' הקורא לביטול הסטטוס קוו ולסגירת הרבנות הראשית (ינואר 2013)²²

דמות מרכזית בתנועה - תהילה פרידמן-נחלון

תהילה פרידמן-נחלון מכהנת כיו"ר 'נאמני תורה ועבודה'. היא כיהנה בתפקיד זה בשנים 2010-2013,²³ ושבה לתפקידה ביולי 2017.²⁴ לפרידמן-נחלון קשרים רבים עם ארגוני 'הקרן החדשה לישראל'. היא מנהלת את 'מרכז מובילים' של 'קולות',²⁵ ארגון של 'הקרן החדשה' הפועל לפיתוח מנהיגות יהודית פלורליסטית בישראל.²⁶ פרידמן-נחלון היא גם מהמייסדים והמובילים של 'התנועה הירושלמית' ושל 'קואליציית ירושלים', אגד ארגונים לקידום ירושלים כעיר סובלנית ורבגונית.²⁷ פעילותה של 'התנועה הירושלמית', הממומנת על ידי 'הקרן החדשה', כוללת קיום עשרות אירועי שבת המוניים בירושלים,²⁸ מאבק נגד הרבנות הראשית

בנושא הכשרות,²⁹ מאבק נגד מה שהתנועה רואה כהדרת נשים בירושלים,³⁰ הפגנה נגד הרב שלמה עמאר שליט"א בשל דברים שהשמיע ביחס לסוגיית הלהט"ב,³¹ ועוד.

פרסום על 'התנועה הירושלמית' בהובלת פרידמן-נחלון באתר 'הקרן החדשה' (דצמבר 2012)³²

תפקיד משמעותי נוסף של פרידמן-נחלון הוא היותה מנהלת קבוצת העמיתים ומובילת פרויקט הציונות הדתית של מכון 'שחרית'.³³ 'שחרית' הוא אחד מארגוני הדגל של תכנית NIF-D ('הקרן החדשה לישראל' - דמוקרטיה), תכנית 'הקרן החדשה' להגדלת השפעתה על חברות שאינן תומכות בה, בדגש על חברות מסורתיות, כדי לגרום לשינוי חברתי ופוליטי בישראל.³⁴ 'שחרית' מבהיר כי הוא אינו ארגון שמאל, אך במסמכי החזון שלו מתוארת שאיפה לסיום הסכסוך בדרך של נסיגה מיהודה ושומרון והקמת מדינה פלסטינית, חתירה ל"פשרה בירושלים", ומצב שבו "הפליטים הפלסטינים יוכלו לשוב אל המדינה הפלסטינית שתקום".³⁵

ביולי 2017 פרסמה פרידמן-נחלון מאמר תחת הכותרת "תנו גם ללא אורתודוקסים להתפלל בכותל", בו קראה לתמוך במתן מעמד לרפורמים ולקונסרבטיבים בכותל.³⁶ בספטמבר 2016, על רקע ביטול אירוע אומנותי של פיוטים מתפילת הסליחות בתל אביב בשל טענה להדרת נשים, היא פרסמה את המאמר "גם לחילונים יש שולחן ערוך", בו היא הצדיקה את ביטול המופע.³⁷

ב. 'קולך' - פורום הנשים הדתיות'

כללי

'קולך' היא תנועה פמיניסטית דתית שהוקמה בשנת 1998 על ידי פרופ' חנה קהת. מנכ"לית התנועה כיום היא עו"ד יעל רוקמן. באתר התנועה נכתב כי 'קולך' "שואפת ליצירת שינוי חברתי ותודעתי לצורך קידום מעמד האישה... בהלכה, בהנהגה הדתית ובמסד הדתי - הן בחברה היהודית בישראל והן בחברה הדתית". כחלק מכך התנועה פועלת לשלב נשים בעמדות השפעה בעולם הדתי, קרי: פסיקת הלכה, דיינות ורבנות.³⁸

בשנת 2013, ולאחר מכן גם בשנת 2016, 'קולך' הייתה שותפה לעתירה לבג"ץ נגד המצב הקיים בכותל, בדרישה להעניק שוויון לרפורמיות ולנשים הרוצות להתפלל בניגוד לתפיסה ההלכתית המקובלת, תוך הפקעת סמכויותיו של רב הכותל. 'קולך' הצטרפה בעתירה זו לכמה ארגונים נוספים הנתמכים על ידי הקרן החדשה, כמו 'המרכז הרפורמי', 'מרכז יעקב הרצוג', 'התנועה המסורתית', 'חדו"ש'³⁹ ו'ישראל חופשית'. תנועת 'קולך' תוקצבה ב-\$1,222,749 על ידי 'הקרן החדשה' בשנים 2005-2016 (בשנת 2011, כמחצית מתקציב 'קולך' הגיע מ'הקרן החדשה').

לקראת סוף 2011, נוכח הלחץ הציבורי והביקורת על קבלת כספים מ'הקרן החדשה', מסרה תנועת 'קולך' את עמדתה בנושא. לטענת הארגון: "... אנו גם לא נרתעות מקולות הקוראים לפסילתה המוחלטת של הקרן, וקוראות להבחין בין הקרן התומכת בארגונים רבים ומגוונים לבין הארגונים עצמם הבוחרים לפעול בדרכם..."⁴⁰.

תנועת 'קולך' שותפה גם היא לפעילות הענפה בתחומי דת ומדינה, כאשר היא מקדמת ערכים העולים בקנה אחד עם ערכי 'הקרן החדשה': (חלק מנושאים אלה יופיעו בהרחבה בפרק ד')

- שותפות בהקמת 'פורום הגיור הפלורליסטי' יחד עם התנועה הרפורמית והתנועה הקונסרבטיבית.⁴¹
- נטילת חלק בעתירה לבג"ץ לחייב נישואים אזרחיים בישראל.⁴²
- שותפות בעתירה לבג"ץ שדרשה להכניס רפורמים וקונסרבטיבים לניהול הכותל,⁴³ בשיתוף התנועה הרפורמית והתנועה הקונסרבטיבית.⁴⁴ כמו כן שותפות בהפגנת ארגונים הנתמכים על ידי 'הקרן החדשה' נגד "התחרדות הכותל".⁴⁵

דמות מרכזית בארגון - פרופ' חנה קהת

חנה קהת היא מקימת 'קולך' ויו"ר הארגון לשעבר. היא מרצה לתנ"ך, למחשבת ישראל וללימודי מגדר בכמה מכללות אקדמיות לחינוך בישראל. קהת נחשבת אחת ממובילות המאבק הפמיניסטי הדתי בישראל. פעילותה המרכזית בתחום זה היא הקמת הארגון 'קולך' בשנת 1998, כתנועה פמיניסטית ציונית-דתית. קהת עמדה בראש התנועה עד 2004 ובשנת 2008 שבה להנהלת הארגון.

קהת קראה בדיון בנושא 'נשים ודת' בשנת 2007, **לצאת למסע הסברה שישכנע חילונים להתחתן בנישואים אזרחיים**. במהלך הדיון אמרה קהת את הדברים הבאים: "מי צריך את זה? מי צריך לקיים את כל המנגנון הזה? **מי צריך את כל ההילה המיתולוגית הזו של 'דת משה וישראל'**? אפשר לעשות נישואים אזרחיים עם איזה שהוא טקס יפה מסורתי. למה צריך להיכנס לתוך הבוץ הזה?"⁴⁶. עמדות דומות לאלה של קהת הופיעו בחומרי הסברה של 'נאמני תורה ועבודה', שנים אחדות אחר כך.⁴⁷

קשריה של חנה קהת עם ה'קרן החדשה' וארגוניה רחב אף מעבר לפעילותה במסגרת 'קולך'. קהת קיבלה את 'אות שדולת הנשים' בשנת 2005,⁴⁸ וכן אות הוקרה מטעם 'ויצ"ו' בשנת 2016. אף שני ארגונים אלה מקבלים מימון מהקרן.⁴⁹ נוסף על כך, בשנת 2014 נבחרה קהת להדליק משואה בטקס המשואות האלטרנטיבי של 'חדו"ש', גם הוא מארגוני 'הקרן החדשה'.⁵⁰ ככלל, פעילותה ועמדותיה של קהת מקבלות במה באתרים של ארגונים הנתמכים על ידי הקרן, כדוגמת 'נאמני תורה ועבודה'⁵¹ ו'הטלוויזיה החברתית'.⁵²

המחשה לקשר העמוק בין קהת ל'קרבן החדשה' ניתן למצוא בסרט תדמית לקרבן, בו סיפרה קהת על היכולת ליצור שינוי בחברה באמצעות 'הקרבן החדשה'.⁵³

חנה קהת בסרט התדמית 'הקרבן החדשה' - הלב של ישראל' (פברואר 2015)⁵⁴

ג. 'מבוי סתום'

כללי

'מבוי סתום' הוא ארגון פמיניסטי-דתי, הפועל למען עגונות ומסורבות גט בישראל. הארגון הוקם בשנת 1996 וכיום עומדת בראשו עו"ד בתיה כהנא-דרור. מטרת הארגון היא לפתור את בעיית מסורבות הגט **בגישה הקוראת תיגר על הרבנות הראשית ושואפת לערעור מעמדה**. 'מבוי סתום' שותף למאבק משפטי וציבורי שנועד להחליש את כוחה של הרבנות, ולהתערב בהחלטותיה. כחלק מכך, הקים הארגון את מיזם "נישואים פרטיים כהלכה", המתיימר להציב אלטרנטיבה לנישואים ברבנות (באופן שאינו מוכר, משפטי, במדינת ישראל),⁵⁵ והיה שותף בעתירה לבג"ץ לחייב נישואים אזרחיים בישראל.⁵⁶ לדברי הארגון, "מבוי סתום" היה ראשון הארגונים האורתודוקסיים שהצטרף לפורום למען בחירה חופשית בנישואים. מתוך הכרה דתית, **אנו פועלים כנגד המונופול הדתי**.⁵⁷ בתגובה לתשובת בג"ץ לעתירה נגד בתי הדין הרבניים, בה היה שותף הארגון, אמרה מנהלת 'מבוי סתום' כי "בית המשפט לא רק שהכיר באי השוויון ובהפליה המובנית כנגד נשים בבתי הדין הרבניים ובשרותי הדת, אלא שהוא אף הורה הלכה למעשה למדינה לפעול לתיקון המצב המעוות מזה שנים רבות בו נשים מהוות 50% מכלל צרכני הדת ושרותי בתי הדין ואפס אחוז מכלל בעלי התפקידים הבכירים כמו דיינים, רבני ערים..."⁵⁸

בין השנים 2005-2016, נהנה הארגון מתמיכה בסך \$241,833 של 'הקרבן החדשה'.

דמות מרכזית בארגון - בתיה כהנא-דרור

בתיה כהנא-דרור, עורכת-דין, עיתונאית ופעילה חברתית, משמשת כמנכ"לית 'מבוי סתום' מאז שנת 2008. כהנא-דרור היא פעילה מרכזית במאבק המתמשך נגד הרבנות הראשית לישראל והממסד הדתי, בעיקר סביב סוגיית הנישואים והגירושים. בין יתר תפקידיה, כהנא-דרור חברה בוועדה המייעצת במכון 'על משמר

הכנסת' של התנועה הקונסרבטיבית, חברת ועדת ההיגוי של 'הפורום לחופש בחירה בנישואים', וחברת ארגון 'קולך'. כהנא-דרור סבורה כי "עד שיימצא בהלכה מנגנון פירוק של מערכת הנישואים שלא תלוי בבעל, **אסור להתחתן כדת משה וישראל**". היא מדגישה כי במציאות הנוכחית היא שוללת נישואים לא רק דרך הרבנות אלא **"אני מתכוונת לא להתחתן כהלכה, עם שני עדים כשרים וטבעת שוות פרוטה והליך קנייני**". אפשר להתמודד עם זה הלכתית, אבל לא מתמודדים, וכל עוד לא מתמודדים - **צריך לא להתחתן כהלכה**". כשנשאלה איך עמדותיה מתיישבות עם היותה דתייה, השיבה: "אני דתייה לגמרי, ויש לי על מי לסמוך. יש לא מעט רבנים שאמרו גם לא לחתן".⁵⁹ יחד עם דבריה ופועלה נגד הממסד הדתי, בשנת 2017 ביקשה כהנא-דרור להתמנות לתפקיד מנכ"לית בתי הדין. בקשה זו נראית אבסורדית, לאור דברים שאמרה על מוסד הרבנות בראיון עמה בעיתון 'הארץ':

"מי שמכיר את בתי הדין הרבניים ואת דייניהם מתחלחל מהמחשבה של דיינים... תהיה סמכות להוציא צווים, כולל צווי עיקול, ולקבוע פסקי דין שעלולים לחרוץ גורלות בתחום קנייני של הפרט, ובעקיפין - אף של המדינה... הדין והפסיקה הדתיים אינם ערוכים להתמודדות עם סוגיות כלכליות אקטואליות... מה שברור הוא, שאם הצעת החוק תעבור (חוק המרחיב את סמכויות בתי הדין), הדורות העתידיים לא יאמינו שהיינו כל כך טיפשים: **גם להעניק הכרה לאידיאולוגיה הכופרת בסמכות הריבון לחוק ולשפוט** בהתאם, וגם לשלם על זה. גם לאמץ את תפיסת 'ערכאות של גויים', וגם לממן משכורות לדיינים ותקציבי ענק למנגנון בתי הדין והנהלתו, שישפטו על פי דין של מדינה אין בו יד ורגל".⁶⁰

מאבקה של כהנא-דרור ברבנות קשור קשר הדוק ל'קרן החדשה' ולחלק מארגוניה. כהנא-דרור חברה בוועדת ההיגוי של 'הפורום לחופש בחירה בנישואים', גוף המורכב ברובו המכריע מארגוני הקרן כדוגמת 'שתיל', 'האגודה למען זכויות האזרח בישראל', 'המרכז לפלורליזם יהודי' (כיום 'המרכז הרפורמי לדת ומדינה'), 'התנועה הקונסרבטיבית' ו'הבית הפתוח לגאווה וסובלנות בירושלים'.⁶¹ כפי שהוזכר לעיל, כהנא-דרור משמשת גם כחברה בוועדה המייעצת של 'על משמר הכנסת', פרויקט של 'התנועה הקונסרבטיבית', הנתמכת אף היא על ידי הקרן, שעוסק בניטור הצעות ועמדות של חברי כנסת בנושאי דת ומדינה.⁶² לצידה באותה ועדה ישבו מיקי גיצין - כיום מנכ"ל 'הקרן החדשה', יזהר הס - מנכ"ל 'התנועה הקונסרבטיבית' בישראל, ואחרים.⁶³ אתר 'הקרן החדשה'⁶⁴ ואתרים של גופים אחרים הנתמכים על ידה, כמו 'ישראל חופשית',⁶⁵ 'הטלוויזיה החברתית'⁶⁶ ו'חדו"ש',⁶⁷ סוקרים בהרחבה את הפעילות והעמדות של כהנא-דרור ושל ארגון 'מבוי סתום'.

לקראת בחירות 2015, התמודדה כהנא-דרור על מקום ברשימת 'הבית היהודי' לכנסת. 'הקרן החדשה' פרסמה באותם ימים את ההודעה הבאה: "הקרן גאה לתמוך בארגון דתי-פמיניסטי בשם 'מבוי סתום', מנכ"לית הארגון מועמדת היום בפריימריז של הבית היהודי".⁶⁸ ערב הבחירות המוקדמות במפלגה פרשה כהנא-דרור מההתמודדות ותקפה את 'הבית היהודי' בצורה חריפה ביותר. בין היתר אמרה כי "מפלגת הבית היהודי היא מפלגה משיחית ואנטי-דמוקרטית שלא מוכרת לבוחריה שום תקווה".⁶⁹

בתיא כהנא דרור ומיקי גיצין, מנכ"ל הקרן, עובדים יד ביד "להחדיר ערכים דמוקרטיים" וכך "משנים את המציאות בתוך בתי הדין הרבניים" (פורסם בנובמבר 2017 בתחקיר 'המקור' בערוץ 10. הציטוט הוא מתוך דבריה של כהנא דרור)⁷⁷

כנס בהשתתפות כהנא-דרור ובחסות 'הקרן החדשה' ו'הלל-ים' (דצמבר 2012)⁷⁸

ד. 'מרכז יעקב הרצוג'

כללי

'מרכז יעקב הרצוג' הוא מוסד חינוכי אקדמי, שהוקם בשנת 1989 על ידי תנועת הקיבוץ הדתי. המרכז מצהיר כי הוא "אחד המוסדות האורתודוקסיים היחידים בישראל שעוסק בלימוד דיאלוגי ופלורליסטי של מקורות ישראל".⁷² המרכז נתמך בסך \$135,500 על ידי הקרן בשנים 2005-2016.

'מרכז הרצוג' משתף פעולה עם ארגונים נוספים מ'הקרן החדשה'. המרכז חבר בקואליציית 'פנים' - ארגון גג של עשרות ארגונים, חלקם רפורמיים וקונסרבטיביים, העוסקים בשינוי הזהות ובהתחדשות התרבות היהודית בישראל.⁷³ קואליציית 'פנים', ורבים מהארגונים החברים בה, נתמכים על ידי 'הקרן החדשה'. כמו כן, 'מרכז הרצוג' נוטל חלק במאבקים משפטיים שמתנהלים על ידי ארגוני 'הקרן החדשה', כדוגמת העתירה לבג"ץ של 'נשות הכותל' נגד רב הכותל (בעתירה, שהוגשה בשיתוף 'התנועה הרפורמית', 'חדו"ש', 'קולך', 'ישראל חופשית' ועוד, נדרש צו למתן טעם מדוע לא יוקם גוף שינהל את הכותל המערבי באופן המייצג את הזרמים השונים, וכן מדוע לא תבוטל הקביעה כי יו"ר הגוף המנהל את הכותל המערבי הוא רב הכותל והמקומות הקדושים).⁷⁴

דמות מרכזית ב'מרכז הרצוג' - דר' נח חיות

דר' נח חיות הוא חבר קבוצת יבנה ומנהל 'מרכז יעקב הרצוג'. הקים את מכינת 'צהלי' המעודדת את גיוס הבנות הדתיות לצה"ל ומנהל אותה עד היום.⁷⁵ להלן כמה התבטאויות מהן אפשר ללמוד מעט על השקפת עולמו ביחס ללאומיות בחברה הישראלית בכלל ובציונות הדתית בפרט.

1. נח חיות ניתח את מה שהוא רואה כתהליך התפתחות הגזענות בישראל והביא דוגמה לדבריו מתהליך התפתחות הגזענות בגרמניה הנאצית (אפריל 2011)⁷⁶

חיות פרסם מאמר באתר 'נאמני תורה ועבודה' על רקע מכתב רבנים נגד מכירת והשכרת דירה לערבים בארץ. חיות טען בדבריו כי הרחקת הרחוקים תוביל להרחקת הקרובים, והביא דוגמה לטענתו משיר שנכתב על הגזענות בגרמניה הנאצית.

"...התאכזרות ל"רחוקים", לשכבות חלשות, לגרים, לנוכרים, לעובדים זרים, לעם כבוש, סופה לחלחל פנימה, להשחית את הנפש ואת אמות המוסר ולפגוע ב"קרובים" - בבני ישראל, או באזרחי המדינה. דומה שדוגמאות לכך אינן חסרות; לא באומות העולם ולא אצלנו, לא מהעבר ולא מההווה. החלחול של הרעל והארס פנימה איננו רק דימוי מטיל אימה של ריקבון מתפשט או של נמק; הוא מוסבר היטב בכך שכריתת השוליים, כל שוליים, תמיד תיצור שוליים חדשים, ואילו הגנה עליהם מתבררת בסופו של דבר כהגנה על הליבה, הגנה על עצמנו. ואכן שירו המפורסם של מרטין נימלר מבטא זאת יפה: "בגרמניה לקחו הנאצים תחילה את הקומוניסטים, ואני לא הרמתי את קולי, כי לא הייתי קומוניסט. ואז הם לקחו את היהודים, ואני לא הרמתי את קולי, כי לא הייתי יהודי..."

2. חיות זיהה את גוש אמונים כקונפליקט לראשית צמיחת גאולתנו' (מאי 2005)⁷⁷

במאמר על חזון הקיבוץ הדתי כתב חיות "הרעיון לראות במדינה המתחדשת את 'ראשית צמיחת גאולתנו', שהביא ליצירה החשובה ביותר של התנועה - מחזור יום העצמאות, נכנס לקונפליקט לא פשוט עם הקמתו של גוש אמונים".

3. בשיח משותף עם טל שקד, סמנכ"לית 'בינה', זיהה חיות את החברה הישראלית כחברה גזענית, במידה רבה על רקע מלחמת ששת הימים (אוגוסט 2010)⁷⁸

השניים פרסמו את השיחה בכתבה לה הם נתנו את הכותרת 'האם אנחנו באמת טובים יותר מעמים אחרים?'. בשיחה אמר חיות בין היתר את הדברים הבאים:

- "אני בהחלט מסכים לקושי ואני שותף גם לחשש שפסוקים אלה ואולי אחרים גם הובילו לתופעות מאד מכוערות בעם שלנו, ואפילו אני אגיד בצער במיוחד בשנים האחרונות..."
- "יש הבדל איזה פסוקים כמחנך הייתי מלמד סביב **תקופה נוראה וחשוכה במסעי הצלב או אפילו באושוויץ ואיזה פסוקים הייתי מלמד בתקופות לא פחות בעייתיות כמו לאחר מלחמת ששת הימים**, עם האופוריה הגדולה".

ה. 'בת קול' - ארגון לסביבות דתיות'

ארגון 'בת קול' הוקם בשנת 2005 ונרשם כעמותה מוכרת בשנת 2010. הארגון פועל לקידום הכרה ולגיטימציה למודל חיים לסבי בחברה הדתית ולקידום אינטרסים של חברות הקהילה הלסבית בחברה הישראלית כולה.⁷⁹ הארגון נתמך בסך \$105,960 על ידי 'הקרן החדשה' בשנים 2012-2016.

תמונה מאתר 'בת קול' המבליטה את שותפותו הפעילה של הארגון במצעד הגאווה בירושלים (קיץ 2015)⁸⁰

שיתופי פעולה בין 'הקרן החדשה' ובין אישים משפיעים בציונות הדתית

3

דרך נוספת בה יוצרת 'הקרן החדשה לישראל' מוקדי השפעה בקרב הציונות הדתית היא קיום קשרים עם אישים בעלי השפעה במגזר. במסגרת קשרים אלה, מגייסת הקרן את אותן דמויות בעלות השפעה להשתתף במיזמים שונים שלה.

הקשרים בין הקרן ובעלי ההשפעה מתבטאים בתמיכה כספית של הקרן בארגונים הקשורים לאותן דמויות, קידום תקשורת להתבטאויות ולמאמרים שלהם, הענקת פרסים כאות הוקרה וגיוסם לאירועים שמפיקים ארגוני הקרן. אנו מוצאים כאן קשר הדדי: הקרן מחבקת דמויות אלה ותומכת בהן מחד גיסא, והן משמיעות את הקול שהקרן מעוניינת לקדם בציונות הדתית מאידך גיסא. להלן סקירה תמציתית לגבי שניים מבין אישים אלה.

א. הרב שי פירון

הרב שי פירון הוא איש חינוך המשתתף לזרם האורתודוקסיה המודרנית בציונות הדתית. הרב פירון היה שותף לרב יובל שרלו ולרב דוד סתיו בהקמת ישיבת ההסדר 'אורות שאול' בפתח תקווה, כיהן כראש אולפנת 'שורון' באותה עיר, והיה שותף בכמה מיזמים חברתיים. הוא השתתף גם בהקמת 'צוהר' ומכהן כאחד מרבניה.⁸¹

הרב פירון כיהן כמנכ"ל תנועת 'הכול חינוך', אותה ייסד ב-2008 עם אליעזר יערי - לשעבר מנכ"ל 'הקרן החדשה' בישראל, ונמרוד אלוני - איש "החינוך ההומניסטי" ובנה של שולמית אלוני.⁸² בין השנים 2008-2013 תרמה 'הקרן החדשה' לתנועה \$84,500. בשנים 2009-2012 היה שכרו של הרב פירון מעמותה זו בלבד יותר מ-500,000 ₪ לשנה.⁸³ בהמשך דרכו, בשנים 2013-2014, כיהן הרב פירון כחבר כנסת וכשר החינוך מטעם מפלגת 'יש עתיד'.

'הקרן החדשה לישראל' הביעה לא פעם תמיכה ברב פירון ובעמדותיו.⁸⁴ גולת הכותרת של תמיכה זו הייתה **הענקת 'פרס הקרן החדשה לישראל' לרב פירון בשנת 2008**. כנימוק להענקת הפרס לרב פירון פרסמה הקרן את הדברים הבאים: "...שי מתקשר הן עם החברה האורתודוקסית והן עם החברה החילונית הרגילה... ומספק את הצרכים הרוחניים באמצעים שלא תמיד ניתנים על ידי הממסד הדתי. הוא פועל מתוך החברה הדתית המקובלת, ומפגין את הפרשנות היותר ליברלית של ההלכה, שהייתה מקובלת בעבר, ויכולה לחזור להיות מקובלת שוב...".⁸⁵

במהלך שנות פעילותו החינוכית והציבורית הביע הרב פירון תמיכה בהפעלה חלקית של תחבורה ציבורית בשבת ובהכרה בנישואים אזרחיים, כולל נישואים חד-מיניים,⁸⁶ וכן ביטל את המעמד המיוחד שהיה לסיורי תלמידים בחברון.⁸⁷

אירוע משמעותי בנוגע ליחסו של הרב פירון ללהט"ב התרחש במהלך כהונתו כשר החינוך, ביוני 2014. הרב פירון טען כי **"עובדה שהעולם הליברלי שלי גורם לי לעשות הכול, מה שאף שר מתחסד לפניי לא עשה, כדי שהקהילה הלהט"בית תקבל את התמיכה במערכת החינוך, זה לא אומר שבעולם הרבני שלי לא יכולה להיות עמדה אחרת"**. לדבריו **"צריך לכבד ולהעריך את העובדה שאין אף דמות רבנית בישראל שמנהלת היום את הדיאלוג שאני מנהל עם הקהילה הגאה"**. הרב פירון אף אמר כי הוא **"מחויב... לטובת הקהילה הלהט"בית. בכל ההצבעות שעמדתי למבחן עמדתי בהן"**, ופירט: **"הצבעתי בעד חוק הפונדקאות, בעד נקודות זיכוי לזוגות חד-מיניים, הגדלתי את תקציב איגי (ארגון נוער גאה), דבר שמעולם לא קרה, והייתי מהאנשים שתומכים בברית הזוגיות"**.⁸⁸

נוסף על כך, בשונה מגדעון סער, שר החינוך שקדם לו בתפקיד, שהקפיא את פעילות 'וזמות קרן אברהם' בבתי הספר בשל מידע כי הארגון האדיר את שמו של מחבל פלסטיני במסגרת שיעור ללימוד ערבית,⁸⁹ הרב פירון דווקא פעל כדי להעמיק את שיתוף הפעולה עם הארגון.⁹⁰

לאחר התפרקות הממשלה, כאשר כהונתו של הרב פירון כשר החינוך הסתיימה, הוא הודיע כי הוא תומך בלימודי "הנכבה" לכל תלמידי ישראל, לצד לימוד "נרטיב המתנחלים", כלשונם.⁹¹

הרב שי פירון בסרטון תדמית לרגל קבלתו את 'פרס הקרן החדשה' בשנת 2008⁹²

דף הבית באתר של קמפיין 'הקרן החדשה' שדחק ברב פירון לקדם "חיים משותפים" (אוקטובר 2014)⁹³

ב. הרב בנימין לאו

הרב דר' בנימין (בני) צבי לאו הוא רב בית כנסת הרמב"ן בירושלים, ראש מיזם '929 - תנ"ך ביחד' ועמית מחקר ב'מכון הישראלי לדמוקרטיה'.

הרב בני לאו מקיים קשרים עם ארגונים שונים ממשפחת 'הקרן החדשה לישראל'. יתר על כן, באפריל 2018 יצא הרב לאו להגנת 'הקרן החדשה' לאחר שזו הואשמה על ידי ראש הממשלה בנימין נתניהו בטרפוד הסכם בין ישראל למדינות אפריקה בנוגע לסוגיית המסתננים. בהקשר זה אמר נתניהו כי "הגורם המרכזי שהפעיל לחץ אירופי על ממשלת רואנדה לסגת מההסכם להוצאת המסתננים מישראל, זוהי הקרן החדשה לישראל". הוא הוסיף ואמר כי "הקרן החדשה היא ארגון זר שמקבל מימון מממשלות זרות ומגורמים עוינים לישראל... מטרת העל של הקרן היא מחיקת הצביון היהודי של ישראל והפיכתה למדינת כל אזרחיה, לצד מדינת לאום פלסטינית נקייה מיהודים בקווי 76' שבירתה ירושלים".⁹⁴ הרב לאו גינה את מתקפתו של נתניהו על הקרן, ואמר כי "מהיכרותי הקרובה של חלק מתומכי הקרן אני יודע בידיעה גמורה שהם פועלים מתוך תחושת שליחות לציונות ולעם היהודי".⁹⁵

עמדותיו הליברליות של הרב לאו בנושאי דת ומדינה ובסוגיות אחרות זוכות לפרסום על ידי 'הקרן החדשה' וארגוניה. לדוגמה, הצעתו של הרב לאו שאישה תוכל לקדש את בעלה זכתה לפרסום אוהד בדף הפייסבוק של 'הקרן החדשה', באמצעות דברים שכתב תומר פרסיקו (אוקטובר 2013): "הרב בני לאו הטיל אתמול פצצה... הוא מציע אפשרות לתקן תקנה שתאפשר גם לאישה לקדש את בן זוגה תחת החופה... כל הכבוד על האומץ... הנה לכם הצעה אמיתית למהפכה הלכתית... דבריו של הרב לאו נענים לא רק לקול המצפון אלא לקול ברור שעולה מהשטח".⁹⁶

דוגמה נוספת לעמדותיו ניתן לראות בפרסום דבריו של הרב לאו על אודות תמיכתו ב'נשות הכותל', במסגרת סרטון של 'נאמני תורה ועבודה': "אנחנו צריכים להיאבק שבמקום הזה, בכותל הזה, כל אחד ואחת מכל תפוצות ישראל, ימצאו את עצמם כמו בבית".⁹⁷

בראיון לעיתון 'מקור ראשון' יחד עם אחיו עמיחי, המשמש כרב קהילה קונסרבטיבית בניו יורק, אמר הרב לאו: "אני קורא לעמיחי 'הרב', והוא קורא לי 'הרב'. אתה מבין שיש הרבה נתיבים, אבל שנינו החלטנו לקחת אחריות במושג של הנהגה רוחנית רבנית בישראל. אז הוא הרב ואני הרב... **ברור שאני מכיר בזרם שכזה, איזה הזוי זה כשאומרים 'אני לא מכיר בו'**".⁹⁸

באתר האינטרנט של מיזם 929 שהקים, המזמין את הציבור "לקרוא תנ"ך בעיניים חדשות", כותבים על התנ"ך אנשים כדוגמת פרופ' שלמה אבינרי, גיל קופטש, לואי אהריש, מיקי גיצין ואחרים. בתוכן האתר יש ציורי תועבה, סרטון ובו תמונות עירום, ביזוי שם ה' ולעג בלתי פוסק על אבות האומה.

בעקבות סקר של 'נאמני תורה ועבודה' בנושא הנישואים בישראל, הביע הרב לאו את תמיכתו בקיום נישואים אזרחיים במדינה.⁹⁹

הרב בני לאו נואם¹⁰⁰ בבמה משותפת עם גדי גבריהו מייסד 'תג מאיר' וה'רבה' הרפורמית נאוה חפץ - בכירה ב'רבנים למען זכויות אדם' (מאי 2014)¹⁰¹

כרזה שפורסמה בכתבה אוהדת ללהט"ב בעולם הדתי באתר 'שתיל' (יולי 2017)¹⁰²

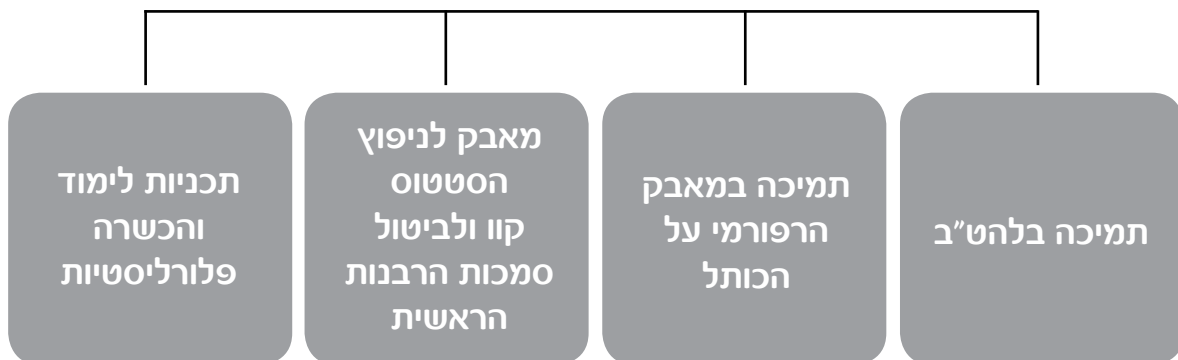

פרסום על ערב הכנה לימים הנוראים, בשיתוף הרב בני לאו, ה'רבה' הקונסרבטיבית תמר אלעד אפלבוים, ואחרים (ספטמבר 2016)¹⁰³

4 מיזמי השפעה בקרב הציונות הדתית

מיזמי השפעה על הציונות הדתית

א. תמיכה בלהט"ב

אחת הסוגיות בהן פועלת 'הקרן החדשה' ליצירת שינוי תפיסתי בקרב הציונות הדתית היא שינוי היחס למשפחה בישראל ומתן לגיטימציה לתופעת הלהט"ב ולמודל משפחתי חד מיני. הקרן פועלת לבסס את קבלת הנטייה ההפוכה כדבר לגיטימי, ולשלב זוגות ומשפחות חד-מיניות בחברה הדתית. פעילות הקרן בנושא כוללת תמיכה כלכלית בארגוני להט"ב דתיים, עידוד כנסים ופרסומים ברוח הקרן, מחאה נגד רבנים המביעים דעה המתנגדת לקהילה הלהט"בית ותמיכה בקמפיינים תקשורתיים בתחום. להלן כמה דוגמאות לפעילות 'הקרן החדשה' בתחום זה:

- 'הקרן החדשה' תומכת בארגוני להט"ב הפועלים בקרב הציונות הדתית, כדוגמת 'הבית הפתוח לגאווה וסובלנות בירושלים' ו'בת קול'. נוסף על כך, בשנת 2015 הייתה הקרן שותפה להענקת 'פרס דרור לשינוי חברתי' ל'בת קול' ול'חברותא' - ארגונים של לסביות והומואים דתיים.¹⁰⁴

דתיים רוקדים ב'מצעד הגאווה' בירושלים (יולי 2016)¹⁰⁵

ה'קן החדשה' גאה בתמיכתה במצעד הגאווה ובהשתתפותם של דתיים בו (יולי 2016)¹⁰⁶

- ביולי 2017 הושק קמפיין תמונות ושלטי חוצות של להט"ב דתיים עם בני משפחה וחברים, במטרה להציג תמיכה הולכת וגוברת בלהט"ב בקרב הציונות הדתית, ולעודד מגמה זו. הקמפיין נוצר בשיתוף פעולה בין כמה ארגונים, ביניהם ארגוני הלהט"ב הדתיים נתמכי 'הקן החדשה' דוגמת 'חברותא' ו'בת-קול', שטענו כי הם "בשר מבשרה של הקהילה הדתית".¹⁰⁷
- 'בת קול' - לסביות דתיות,¹⁰⁸ 'התנועה הירושלמית' ו'התנועה הקונסרבטיבית' קיימו הפגנת מחאה מול לשכתו של הראשון לציון ורבה של ירושלים, הרב שלמה עמאר, משום שהשמיע דעת תורה בנושא הלהט"ב וסוגיית הרפורמים (נובמבר 2016).¹⁰⁹

תמונה שפורסמה בדף הפייסבוק של 'הקן החדשה' במסגרת הקריאה להשתתף בהפגנה נגד הרב עמאר

(נובמבר 2016)¹¹⁰

- במאי 2014 פרסמה חברה בארגון 'בת קול' ספר בשם "אמא ואמא באות לגן". הספר מיועד לגני החמ"ד, ומחנך להכרה במודל משפחתי לסבי. ביחס לספר אמרה הכותבת כי "הוא ללא ספק חלק מהמאבק על הפרהסיה הציבורית והנראות של משפחות כאלה בחברה הציונית דתית".¹¹¹

- בשנת 2009 הושק מיזם 'פסח שני' שבמסגרתו מציינים מדי שנה את י"ד באייר, התאריך בו חל פסח שני על פי הלוח העברי, כ"יום של סובלנות והכלה בחברה הדתית לסוגיית הלהט"ב".¹¹² מטרת המיזם היא לשנות את תפיסת העולם הרווחת בקרב בני הציונות הדתית ביחס לסוגיה זו, באמצעות קיום שיחות של רבנים ואישים בעלי השפעה על דעת הקהל, לרוב מתוך הציונות הדתית עצמה. כחלק מהפעילות פורסמה חוברת מערכי פעולות לתנועות הנוער הדתיות, המחנכת לקבלת תופעת הלהט"ב כדבר לגיטימי ומקובל.¹¹³ המיזם מתקיים מדי שנה בחסות 'הקרן החדשה' ובשיתוף ארגונים ממשפחת הקרן דוגמת 'בת קול' - לסביות דתיות, 'חברותא - הומואים דתיים', 'קולך', 'מכון הרטמן', ו'נאמני תורה ועבודה'.¹¹⁴

הזמנה לאירוע 'פסח שני' במאי 2017¹¹⁵

ב. תמיכה במאבק הרפורמי על הכותל המערבי

ארגונים מהציונות הדתית, הקשורים ל'קרן החדשה', מנהלים מאבק ציבורי ומשפטי בנושא התפילה ברחבת הכותל. אמנם אין תמימות דעים בין כלל הארגונים הללו באשר לשינויים הדרושים, אך כולם פועלים לשינוי המצב הקיים ברחבת הכותל. טווח הדעות בנושא זה נע מהתנגדות ל"התחרדות הכותל" ועד לתמיכה מפורשת ב'נשות הכותל' ובמאבק הרפורמי. להלן דוגמאות בולטות:

- **בכירים ב'נאמני תורה ועבודה' קראו לשתף זרמים נוספים בכותל** (ינואר 2011).¹¹⁶ תנועת 'נאמני תורה ועבודה' פרסמה מאמר של דר' הדר ליפשיץ והרב אילעאי עופרן, ראשי פרויקט 'אור חדש' בתנועה,¹¹⁷ בו הם מותחים ביקורת חריפה על 'הקרן למורשת הכותל' ועל המצב בכותל בכלל, בהיותו "מנהל באופן המדיר ממנו חלקים רחבים מן הציבור היהודי". הכותבים קראו לצרף את יו"ר הסוכנות היהודית לניהול הכותל ו"בשלב מתקדם... להרחיב את הגוף האחראי לכותל ולהעניק סמכות לזרמים השונים הקיימים בעם".
- **ארגונים נתמכי הקרן מהציונות הדתית היו שותפים לעתירת 'נשות הכותל' לבג"ץ** (ינואר 2013).¹¹⁸ 'קולך' ו'מרכז יעקב הרצוג' היו שותפים לעתירה לבג"ץ של 'נשות הכותל', 'התנועה הרפורמית', 'התנועה הקונסרבטיבית', 'ישראל חופשית' ו'חדו"ש' נגד הקרן למורשת הכותל ורב הכותל. בעתירה הועלתה דרישה להקים גוף חדש לניהול הכותל המערבי שנציגי הרפורמים והקונסרבטיבים יהיו שותפים בו.

- הפגנת ארגונים הנתמכים על ידי 'הקרן החדשה' נגד "התחרדות הכותל" (דצמבר 2015).¹¹⁹ הארגונים 'נאמני תורה ועבודה', 'קולך', 'התנועה הרפורמית', 'מרכז יעקב הרצוג', 'אלול' ו'פנים' בשיתוף ארגונים שאין להם קשר לקרן כדוגמת 'הקיבוץ הדתי', קיימו הפגנה ברחבת הכותל. ההפגנה התקיימה על רקע טענת המארגנים בדבר התחרדות הכותל, המתבטאת בין היתר בסדרניות צניעות, הפרדה בין המינים, הסרת דגלי ישראל וביטול טקסים ברחבה.
- **קמפיין ציבורי** בהובלת תנועת 'נאמני תורה ועבודה' **קרא לתמוך במאבק הרפורמי ולדרוש את יישום מתווה הכותל** (נובמבר 2016). לדברי הארגון: "תנועת 'נאמני תורה ועבודה' מביעה דאגה רבה ביותר על רקע חוסר התזוזה בנושא הכותל והסדרתו. יש לכך השלכות מרחיקות לכת על העם היהודי ולא ייתכן שציבור שומרי ההלכה איתו אנו נמנים, ישב בשקט שעה שמיליוני יהודים רואים שמדינת ישראל אינה נותנת להם ביטוי במקום שאמור לאחד את העם היהודי כולו".¹²⁰ במסגרת הקמפיין, רבנים מהאורתודוקסיה המודרנית הביעו תמיכה במאבק הרפורמי על הכותל. כך, לדוגמה, כלל הקמפיין קריאה המעודדת לתמוך במאבק הרפורמי על הכותל מפיהם של הרב חנוך לוביץ, נשיא 'נאמני תורה ועבודה', הרב שלמה ריסקין והרב בני לאו. הרב לאו ציין כי "אנחנו צריכים להיאבק שבמקום הזה [בכותל] כל אחד ואחת, מכל תפוצות ישראל, ימצאו את עצמם כמו בבית". הרב ריסקין אמר כי "בלתי אפשרי שנשאיר את עתיד היהדות רק ליהודים אורתודוקסים".¹²¹
- באתר 'חדו"ש' נכתב כי "זו הפעם הראשונה שרבנים אורתודוקסים מבטאים תמיכה במאבק של הזרמים הפלורליסטיים על אפשרות להתפלל בכותל לפי מנהגם". קריאת הרבנים התפרסמה שעות ספורות לפני צעדת מחאה לרחבת הכותל עם ספרי תורה שקיימו עשרות "רבנים" ו"רבנות" רפורמים וקונסרבטיבים עם ספרי תורה.¹²²
- **לקיחת חלק בהפגנת הרפורמים נגד ביטול מתווה הכותל** (יולי 2017).¹²³ לאחר ביטול מתווה הכותל וההצבעה על חוק הגיוור, קיימו התנועות הרפורמיות הפגנה מול בית ראש הממשלה. תנועת 'נאמני תורה ועבודה' השתתפה בהפגנה ופרסמה כי "עם הכותרת 'למען אחי ורעי', הצטרפנו לבטא הערב את זעקת הגר ואת קולם של יהודי התפוצות. כאנשים אורתודוקסים ביקשנו לעמוד על כך שחוק ה'אנטי גיור' פוגע קודם כל בתורת ישראל ומעודד התבוללות". תהילה פרידמן-נחלון, יו"ר 'נאמני תורה ועבודה', אמרה בהפגנה: "...נדמה לי שרוב בניה של הציונות הדתית אינם תומכים בהרחבת הקרע עם יהדות העולם. רובנו מוכנים לשלם מחירים משמעותיים עבור קירוב חלקי העם היהודי. מתן אפשרות לזרמים הלא אורתודוקסים להתפלל בכותל, היא מחיר נסבל לגמרי".¹²⁴

פרסום באתר 'נאמני תורה ועבודה' הקורא להצטרף להפגנת הרפורמים (יולי 2017)¹²⁵

- **פרסום סרטון במחאה על ביטול מתווה הכותל** (יולי 2017).¹²⁶ תנועת 'נאמני תורה ועבודה' פרסמה סרטון שבו מופיעים רבנים ונשות הלכה מהאורתודוקסיה המודרנית, המוחים על ביטול מתווה הכותל. הרב יובל שרלו ציין בסרטון כי: "אני רואה את זה [ביטול המתווה] כתבוסה נוראה, כסכנה עצומה, כמעילה בתפקיד המרכזי שמוטל עלינו...".

קטע מסרטון מחאה של אנשי הלכה ליברליים על ביטול מתווה הכותל (יולי 2017)

ג. מאבק לניפוף הסטטוס קוו ולביטול סמכות הרבנות הראשית

מספר ארגונים הנתמכים על ידי 'הקרן החדשה לישראל', מובילים כיום את המאבק להחלשת הרבנות הראשית. חלק מאותם ארגונים אף קורא לביטול המוחלט של מוסד זה, שמשמש היום כגוף הממלכתי היחיד האחראי על תחום הזהות היהודית של המדינה. לידים של ארגונים אלו יש לבטל, או לכל הפחות לשנות, את הסטטוס קוו בנושאי דת ומדינה, ולבטל כמעט כליל את המעמד הממלכתי של היהדות במרחב הציבורי. עם ארגונים אלו נמנים גם ארגונים המזוהים עם הציונות הדתית. מאבק זה מתרחש בזירות ובתחומים שונים, הכוללים בין היתר את תחום הנישואים והמשפחה היהודית, שמירת צביון השבת הציבורית, גיור, כשרות ועוד. אחד מהכלים המרכזיים שהארגונים נוקטים כדי לקדם מטרה זו הוא הכלי המשפטי, בעיקר באמצעות עתירות לבג"ץ.

להלן כמה דוגמאות לפעילות של ארגונים מהציונות הדתית, הנתמכים על ידי 'הקרן החדשה' בתחום זה:

- **הקמת 'פורום הגיור הפלורליסטי'** המעודד גיור רפורמי, קונסרבטיבי וחילוני (נובמבר 2008).¹²⁷ בפורום שותפים הארגונים 'פנים', 'נאמני תורה ועבודה', 'קולך' ו'מבוי סתום'.
- **הקמת בית עלמין חלופי בירושלים** (יולי 2009).¹²⁸ תנועת 'נאמני תורה ועבודה' חברה ל"כל הזרמים של היהדות הליברלית", שכלולים בהם גם 'התנועה הרפורמית', 'התנועה הקונסרבטיבית', ונציגי היהדות החילונית, "לשם הקמת בית עלמין חלופי בירושלים, שיהווה כתובת עבור כל יהודי באשר הוא, תוך מתן האפשרות לעצב את כל הליכי הקבורה והאבלות על פי תפיסת עולמו של הנפטר

ומשפחתו". ביצוע הפרויקט הוטל על עמותת 'מנוחה נכונה ירושלים' (עמותת התומכת בקבורה אזרחית, שאינה כפופה לכללי הדת)¹²⁹.

- **הצגת חזון ל"דמוקרטיזציה של שירותי הדת"** של תנועת 'נאמני תורה ועבודה' (ספטמבר 2011). החזון כולל סגירת הרבנות הראשית והעברת הטיפול בענייני גיור, נישואים, כשרות ועוד לסמכותן של קהילות פרטיות.¹³⁰ פעילות זו מהווה חלק מפרויקט 'אור חדש' של 'נאמני תורה ועבודה', בהובלת דר' הדר ליפשיץ והרב אילצאי עופרן.¹³¹
- **עתירה לבג"ץ בדרישה לחייב נישואים אזרחיים בישראל** (אוקטובר 2011).¹³² העתירה הוגשה על ידי 'הפורום למען בחירה חופשית בנישואין', הכולל את הארגונים 'קולך' ו'מבוי סתום' המזוהים כדתיים, וכן את 'המרכז הרפורמי לדת ומדינה', 'התנועה המסורתית', 'חדו"ש', 'ישראל חופשית', 'הבית הפתוח לגאווה ולסובלנות', 'משפחה חדשה', 'נעמ"ת', 'ויצ"ו' ו'שדולת הנשים בישראל'.

פרסום באתר הקרן - עתירת הארגונים לחייב נישואים אזרחיים בישראל (אוקטובר 2011)

- **תמיכה בכשרות אלטרנטיבית לכשרות הרבנות הראשית** (אוקטובר 2012). 'התנועה הירושלמית', המוגדרת באתר 'הקרן החדשה' כ"עמותה שמטרתה לאגד חילונים ודתיים המבקשים להפוך את ירושלים לעיר פלורליסטית, פתוחה ומכילה",¹³³ ערכה אירוע תמיכה גדול במסעדות כשרות ללא תעודת כשרות. מהתנועה נמסר כי "אנו מאמינים בקידום אלטרנטיבות מול המונופול של הרבנות הראשית".¹³⁴
- השקת קמפיין נגד הרבנות הראשית (ינואר 2013).¹³⁵ **תנועת 'נאמני תורה ועבודה' השיקה קמפיין הקורא לביטול הסטטוס קוו ולסגירת הרבנות הראשית.**
- **הקמת 'צו גיור': פורום ארגונים להרחבת הגיור בישראל** (אפריל 2014).¹³⁶ מטרת הפורום היא הרחבת אפשרויות הגיור בישראל בדרכים שונות, דוגמת חקיקה, הקמת בתי דין לגיור של רבנים מקומיים, ויצירת דעת קהל אוהדת לשינוי הגיור בישראל. בפורום חברים ארגונים הבאים: 'נאמני

תורה ועבודה', מוסדות 'אור תורה סטון' (אחת העמותות השייכת למוסדות נתמכה על ידי 'הקרן החדשה') וכן ארגונים שאינם נתמכי 'הקרן החדשה' דוגמת 'בית מורשה בירושלים', 'תנועת הקיבוץ הדתי', 'אמונה', 'עם שלם' בראשות הרב אמסלם, 'עתים', 'בית הלל', 'המכון הישראלי לדמוקרטיה', 'המכון לאסטרטגיה ציונית' ו'מכון Triguboff'.

פרסום של 'צו גיור' באתר 'נאמני תורה ועבודה' (יוני 2014)¹³⁷

- **קמפיין תמיכה בנישואים אזרחיים בישראל** (מרץ 2017).¹³⁸ תנועת 'נאמני תורה ועבודה' הפיקה קמפיין שכלל סרטון הסברה למגזר הציוני-דתי, בדבר כדאיות ביטולו של הסטטוס קוו לנישואים ברבנות בישראל. בכתבה שפרסמה את הקמפיין נכתב כי "התנועה היא הגוף הראשון בציונות הדתית שתומך בפומבי בנישואים אזרחיים".

תמונה מתוך סרטון 'נאמני תורה ועבודה' נגד הסטטוס קוו בנישואים (מרץ 2017)¹³⁹

- **ליווי משפטי להכרה בנישואים פרטיים שלא באמצעות הרבנות הראשית** (מרץ 2017).¹⁴⁰ בני זוג שנישאו על פי כללי ההלכה אך לא באמצעות הרבנות, ושהוסיפו תנאי על הקידושין באופן הפסול לשיטת הרבנות, ביקשו מבית הדין הרבני אישור נישואים. ברבנות נאמר כי בני הזוג פעלו בחוסר תום לב, והציעו להם להינשא כהלכה. בני הזוג סירבו ואיימו לעתור לבג"ץ לשם קבלת הכרה בנישואיהם. עו"ד בתיה כהנא-דרור, מנכ"לית 'מבוי סתום', מלווה את התהליך מבחינה משפטית.

ד. מיזמי לימוד והכשרה פלורליסטיים לשינוי עמדות בציונות הדתית

כחלק מפעילותם הענפה בנושאי דת ומדינה, עוסקים ארגונים בציונות הדתית גם בהנחלת תפיסת עולמם ובהשפעה על התודעה הציבורית. הם מקיימים כנסים ושיעורים המחנכים לתפיסת עולם פלורליסטית דתית, ומחזיקים מכוני מחקר ולימוד ברוח זו. להלן כמה מהמיזמים בתחום:

- מכון 'שחרית', הממומן על ידי 'הקרן החדשה', הוא מכון "חשיבה ועשייה, הפועל ליצירת שותפות חברתית חדשה בין כל חלקי החברה הישראלית ובניית 'מחנה משותף'". פעילות המכון כוללת **עיצוב רעיוני של סדר יום פוסט ליברלי**, פיתוח מנהיגות חברתית ופוליטית ופעילות שטח במישור המקומי והארצי.¹⁴¹ בין יתר פעולותיו, פועל המכון לשנות את פניה של החברה הדתית לאומית. לשם כך הוא מפעיל את 'פרויקט הציונות הדתית - משבטיות לסולידריות', המתואר כ"קבוצה של מעצבי דעת קהל ומובילים חברתיים - אנשי מחשבה, חינוך ועשייה - שעוסקת בניסיון לפיתוח שפה **ציונית דתית המתייחסת לאתגרי הזמן הזה... בקרב הציונות הדתית ברוח 'שחרית'**".¹⁴² מנהלת הפרויקט, תהילה פרידמן-נחלון, היא בכירה בארגוני הקרן השונים, כפי שהוזכר בפרק 2.¹⁴³
- ארגון 'קולך' מפתח, מקדם ולוקח חלק ביוזמות רבות של לימוד והנהגה הקשורות לפמיניזם דתי ליברלי. אחת היוזמות הבולטות של הארגון היא כנס 'קולך' הדו-שנתי. בכנס האחרון, שנערך באוקטובר 2017, כלל הכנס מושבים דוגמת "הרי אתה מקודש לך?" - התחדשות בטקסי נישואין; משפחות "חדשות" - נשים וילדיהן בחיי הקהילה; וכן מעגל שיח בשם "חשבת להיות אמא ואת רוקה ודתיה?" - כל מה שרצית ולא ידעת את מי לשאול".¹⁴⁴

סיכום

בחוברת זו הצגנו את מאבקם של ארגונים מ'הקרן החדשה' לשינוי זהותה היהודית של מדינת ישראל, תוך התמקדות בהשפעתה על הציונות הדתית. כפי שהדגשנו, למען הגשמת חזונה הכולל של הקרן, **הפיכת מדינת ישראל למדינת כל אזרחיה**, היא פועלת בתחומים רבים נוספים, וביניהם מעורבות רחבה בקמפיין הדעה-לגיטימציה של מדינת ישראל וצה"ל. מציאות זו של פעילות במגוון תחומים כדי לקדם את מטרתה העיקרית של הקרן, תואמת לדברים שהשמיע לאחרונה מיקי גיצין, מנכ"ל הקרן: **"לא צריכים לבחור עוד בין חופש הדת, צדק חברתי כלכלי או מלחמה בכיבוש. הכל משתלב יחד**. אנחנו ב'קרן החדשה לישראל' משנים את המצב בשטח... יש לנו השפעה משמעותית על חיי אנשים" (דבריו פורסמו בתחקיר 'המקור' ששודר בנובמבר 2017).¹⁴⁵

כפי שראינו, 'הקרן החדשה' פועלת לערער את מעמדה של האורתודוקסיה כזרם היהודי המרכזי בישראל. ככל הנראה הקרן עושה זאת מתוך הבנה כי כך היא תוכל לקדם את הפרדת הדת מהמדינה ואת הפיכת המדינה ל'מדינת כל אזרחיה'. לשם כך הקרן תומכת בארגונים רפורמיים וקונסרבטיביים, ובמקביל, מסייעת לארגונים מהציונות הדתית שנכונים לשתף פעולה עם זרמים אלה.

על המגמה לחבר בין גורמים בציונות הדתית לבין רפורמים וקונסרבטיבים כתב יובל יבנה, בכיר ב'קרן החדשה', אז בתפקידו כמנהל תחום הפלורליזם היהודי בקרן, עוד בשנת 2009. לדבריו "יש ניצנים ראשונים להבנה של חשיבות השותפות עם הזרמים הלא-אורתודוקסיים". הוא הביא דוגמאות שונות לשיתופי פעולה בין אורתודוקסים, קונסרבטיבים ורפורמים, בין השאר במסגרת קואליציית 'עיקר', (בה חברה התנועה הקונסרבטיבית וכן גורמים המזוהים עם הציונות הדתית כמו 'קולך', 'נאמני תורה ועבודה' ועוד), ובמסגרת עמותת 'מנוחה נכונה', שהיו"ר שלה הוא יו"ר 'נאמני תורה ועבודה'.¹⁴⁶

יתר על כן, יבנה סבור כי "יחסו של הזרם האורתודוקסי המתון אל הזרמים הלא-אורתודוקסיים נקבע היום בעיקר על פי קו הגבול ההלכתי, שעה שראוי ונכון לקבוע אותו לפי הקו הערכי". לכן, לדעתו, השותפות הטבעיות של הציבור האורתודוקסי המתון הן דווקא התנועות הלא-אורתודוקסיות.¹⁴⁷

פשוט הדבר כי תמיכתה של 'הקרן החדשה' במגמה לניפוף הסטטוס קוו, לפגיעה במעמד הרבנות הראשית, וככלל - לשינוי זהותה היהודית של המדינה, עומדת בסתירה גמורה לחזון 'המזרחי' ולעקרונות היסוד של נבחריו הציונות הדתית מאז הקמת המדינה.

חשוב לציין כי גם הקיבוץ הדתי רואה ב'קרן החדשה' גורם הנוגד את עקרונותיו, בשל המגמות אותן היא פועלת לקדם. בוועידה הרעיונית-מדינית שקיים הקיבוץ הדתי בשנת 2011 התקבלה ההחלטה הבאה: "הוועדה הרעיונית-מדינית שמענה סקירה על מגמות 'הקרן החדשה לישראל' ועל מטרותיה הגלויות והסמויות. הוועדה מברכת על חשיפת יעדי הקרן והתכניות שהיא מקדמת, והיא שוללת את המגמות האנטי-יהודיות והאנטי-ציוניות. הוועדה קוראת למזכירות הפעילה של הקיבוץ הדתי ולמוסדות התנועה להמשיך ולפעול לקידום ערכים יהודיים ציוניים בהם אנו דבקים, ולהיאבק נגד מגמות סותרות ועיוניות ערכים אלה. הוועדה קוראת למוסדות התנועה ולגורמים השותפים עמה להימנע מקבלת סיוע מ'הקרן החדשה לישראל', נוכח מגמות הקרן הסותרות את ערכינו".¹⁴⁸

לאור האמור לעיל, יש לדרוש מארגונים המזהים עצמם כחלק מהציונות הדתית להפסיק לקבל סיוע מ'הקרן החדשה', ולא להוות עלי תאנה לפעילותה. אף אם הקרן אינה מתערבת במישרין בפעילותם של

ארגונים אלה, כפי שאחדים מהם טוענים, אי אפשר להתעלם מהתוצאות הקשות של פעילותה: השחרת פניה של מדינת ישראל, הכפשת חיילי צה"ל, ומחיקה הולכת וגוברת של חלק מסממניה היהודיים של המדינה.

נספח 1

פעילות 'הקרן החדשה' וארגוניה לביטול החזון הציוני של מדינת ישראל

נראה כי פעילויות שונות של ארגונים מהקרן מכוונות לשינוי זהותה היהודית ציונית של מדינת ישראל עד כדי הפיכתה למדינה רב-לאומית. התבטאויות של בכירים מהקרן ומארגוניה בנושא מחזקות מגמה זו. להלן דוגמאות אחדות:

- באתר הקרן פורסמה בעבר הקריאה הבאה: "...אתם מוזמנים לעבוד איתנו למען אידיאל זה - אומה אחת על פני הארץ".¹⁴⁹
- אברהם בורג, חבר המועצה הבין-לאומית של הקרן, ציין בדצמבר 2011 כי "יש סיכוי סביר מאוד שבין הירדן לים תהיה רק מדינה אחת, לא שלנו ולא שלהם, אלא משותפת... זאת הזדמנות שכדאי לנצלה".¹⁵⁰ לדידו, "להגדיר את מדינת ישראל כמדינה יהודית זה המפתח לסופה. מדינה יהודית זה פציץ. זה חומר נפץ" (יוני 2007).¹⁵¹
- דניאל סוקאץ', מנכ"ל 'הקרן החדשה לישראל', הכריז כי "Israel cannot afford to be anything less than a state of all its citizens"¹⁵² (אוקטובר 2010).
- חדוה רדנוביץ', בעת שכינה כסמנכ"לית ומנהלת מחלקת המענקים של הקרן, הביעה את עמדתה לפיה "אני מאמינה שבצעד מאה שנים ישראל תהיה בעלת רוב ערבי, ושהיעלמותה כמדינה יהודית לא תהיה הטרגדיה שהישראלים חוששים ממנה מכיוון שהיא [ישראל] תהיה דמוקרטית יותר"¹⁵³ (פברואר 2010).
- חסן ג'בארין, מייסד ומנכ"ל 'עדאלה', אחד מארגוני הדגל של 'הקרן החדשה', ציין כי "אנחנו לא מקבלים את הערכים החוקתיים האתניים של מדינת ישראל ושואפים למדינת כל אזרחיה דמוקרטית" (אוקטובר 2015).¹⁵⁴

חלק מארגוני הקרן אינם מסתפקים בהצהרות, ופועלים למימוש מטרה זו:

א. פעילות ארגונים מהקרן לשינוי חוקי ההגירה והאזרחות של מדינת ישראל או לביטולם

- 'עדאלה', 'האגודה לזכויות האזרח' ו'המוקד' הגישו כמה עתירות לבג"ץ נגד חוקיותו של "חוק האזרחות והכניסה לישראל" המגביל הגירה של אוכלוסייה ערבית לתחומי המדינה משיקולים ביטחוניים.¹⁵⁵ (2007).
- במסמך "החוקה הדמוקרטית", שפרסם ארגון 'עדאלה' במרץ 2007, הוצעו שינויים לקריטריונים לזכאות האזרחות במדינת ישראל. בין היתר הוצע כי אזרחות ישראלית תוענק לכל מי שנולד בשטח מדינת ישראל להורה שגם נולד בשטח זה, לכל מי שנולד להורה שהוא אזרח מדינת ישראל וכן לבן זוג של אזרח מדינת ישראל.¹⁵⁶

ב. פעילות ארגונים מהקרן למען הכרה בזכות השיבה של הפלסטינים

- 'הטלוויזיה החברתית' פועלת להחדרת נושא 'זכות השיבה' לתודעה הישראלית. כחלק מכך יצרה 'הטלוויזיה החברתית' סדרת כתבות בשם 'עודנא - שבנו', שמטרתה "להגביר מודעות וידע בציבור הישראלי בכל הקשור למימוש זכות השיבה".¹⁵⁷ חלק מהכתבות אף מתעדות פעולות הנעשות בשטח לשם יישום השיבה.¹⁵⁸ סדרת הכתבות של 'הטלוויזיה' מקבילה ל"פרויקט ה'עודנא'", שנערך בשיתוף 'בלדנא' - עמותה למען נוער וצעירים ערבים הנתמכת ע"י 'הקרן החדשה'.¹⁵⁹ מטרת הפרויקט "ליצור מודלים אפשריים של שיבת הפליטים"¹⁶⁰ (2016).
- 'עדאלה' פרסם את "החוקה הדמוקרטית", שתומכת בזכות השיבה לפלסטינים כהצעת חוקה למדינת ישראל (מרץ 2007): **"על מדינת ישראל להכיר באחריותה לעוולות ההיסטוריות שגרמה לעם הפלסטיני בכללותו עובר להקמתה... להכיר בזכות השיבה של הפליטים הפלסטינים"**.¹⁶¹

ג. פעילות ארגונים מהקרן למען איחוד משפחות פלסטיניות בישראל

- 'בצלם', 'האגודה לזכויות האזרח', 'עדאלה' וארגונים נוספים מהקרן, הגישו כמה עתירות לבג"ץ בדרישה לאיחוד משפחות פלסטיניות, כצעד לקראת מימוש 'זכות השיבה'¹⁶² (2007).
- בשנת 2013 כתב הארגון 'רופאים לזכויות אדם' מכתב לחברי הכנסת שעניינו בקשה שלא להאריך את חוק האזרחות: "...כחברי וחברות כנסת ונבחרי ציבור ניצבת בפניכם ההזדמנות לשים קץ לעשור של אפליה, גזענות והתערבות בוטה בחיי אזרחים ישראלים שהתיקון לחוקה עומד בפני הצבעה קובע עבורם עם מי יוכלו להתחתן ועם מי יוכלו לקיים חיי משפחה".¹⁶³

ד. פעילות ארגונים מהקרן למען שינוי סמלי המדינה ועקירת הסמליות המשתמעת מהם

- במסמך "אחרי השבר" בהוצאת ארגון 'דיראסאת' (2000) נכתב שיש לשנות או להוסיף בתים בהמנון המדינה בצורה שתאפשר הזדהות והכללה גם של האזרחים הערבים.¹⁶⁴
- דר' יוסף ג'בארין, יועץ של 'מרכז מוסאוא', ציין כי בחוקה העתידית של מדינת ישראל יש לחשוב על המנון אזרחי או על המנון אלטרנטיבי נוסף על המנון הקיים (יוני 2005).¹⁶⁵

ה. פעילות נוספת נגד אופייה הציוני של מדינת ישראל

- 'האגודה לזכויות האזרח' ו'עדאלה' הגישו עתירה לבג"ץ בדבר התנגדות ל"חוק הנכבה" - איסור ציון יום העצמאות כיום אבל.¹⁶⁶ (2011).
- 'עדאלה', בשיתוף ארגונים נוספים דוגמת 'במקום' ו'האגודה לזכויות האזרח', מקיים מאבק משפטי נגד קק"ל וגופים ציוניים נוספים בנושא הקצאת קרקעות ליהודים בלבד.¹⁶⁷ (2004-2016).

נספח 2

תרומות 'הקרן החדשה לישראל' לארגונים הפועלים לשינוי עמדות בציונות הדתית בשנים 2007-2016

שם הארגון	סך התרומות בדולרים
אלול - אלו ואלו	35,220
בינה - "בית היוצר לנשמת האומה"	1,048,579
בית ספר שק"ד שדה אליהו	99,000
בת קול - ארגון לסביות דתיות	105,960
התנועה הירושלמית	99,300
חברותא	קיבל את 'פרס דרור לשינוי חברתי' לשנת 2015, בשיתוף 'הקרן החדשה' ¹⁶⁸
חותמים מחדש	1,449,367
טבע עברי	89,600
יד לאישה	182,212
מבוי סתום	233,640
מדרשת קמה	125,667
מכון שלום הרטמן	35,090
מרכז יעקב הרצוג ללימודי יהדות	123,500
מרכז צדק לנשים	717,374
מתן	21,000
נאמני תורה ועבודה ¹⁶⁹	678,694
עוז ושלוש- נתיבות שלום	10,998
פורום י"ב בחשוון ¹⁷⁰	689,973
פנים	431,044
ציונות דתית ריאלית	35,092
קואליציית עיקר (קואליציית ארגונים לעגונות ומסורבות גט)	181,750
קולות	121,900
קולך	1,127,749
שחרית	1,070,750
שירה חדשה	87,205
תיכון ניסויי פלך	12,200
תנועת הכל חינוך	84,500

* יש לציין כי בחוברת עצמה אין דוגמאות לפעילות כל הארגונים המופיעים בטבלה המצורפת, אלא רק דוגמאות מרכזיות.

- [illegible]

- (D7%9F%D7%97%D7%91%D7%A8%D7%AA%D7%99
- <https://www.kolot.info/2015/09/17/%D7%AA%D7%94%D7%99%D7%9C%D7%94-%D7%A4%D7%A8%D7%99%D7%9> .27
- </3%D7%9E%D7%9F-%D7%A0%D7%97%D7%9C%D7%95%D7%9F>
- <http://www.nif.org.il/news/2012/12/25/554> .28
- <http://www.nif.org.il/news/%D7%90%D7%A8%D7%92%D7%95%D7%A0%D7%99-%D7%94%D7%A7%D7%A8%D7%9F-%D7%91%D7%A2%D7%99%D7%AA%D7%95%D7%A0%D7%95%D7%AA/2012/10/30/520> .29
- <http://www.nif.org.il/news/2012/12/25/554> .30
- <https://www.facebook.com/NewIsraelFund.IL/photos/a.125413380825491.12868.124395890927240/1326103074089843/?type=3&theater> .31
- <http://www.nif.org.il/news/2012/12/25/554> .32
- /http://www.shaharit.org.il/people_category/%D7%A2%D7%9E%D7%99%D7%AA%D7%99%D7%9D .33
- <http://www.nif.org/what-we-do/new-initiatives-for-democracy/new-initiatives-for-democracy-our-strategies/#1> .34
- <http://www.israelhayom.co.il/opinion/260211> .35
- <http://www.srugim.co.il/203908-%D7%AA%D7%A0%D7%95-%D7%92%D7%9D-%D7%9C%D7%9C%D7%90-%D7%90%D7%95%D7%A8%D7%AA%D7%95%D7%93%D7%95%D7%A7%D7%A1%D7%99%D7%9D-%D7%9C%D7%94%D7%AA%D7%A4%D7%9C%D7%9C-%D7%91%D7%9B%D7%95%D7%AA%D7%9C> .36
- <http://www.kipa.co.il/%D7%97%D7%93%D7%A9%D7%95%D7%AA/%D7%93%D7%A2%D7%95%D7%AA/%D7%92%D7%9D-%D7%9C%D7%97%D7%99%D7%9C%D7%95%D7%A0%D7%99%D7%9D-%D7%99%D7%A9-%D7%A9D-%D7%95%D7%9C%D7%97%D7%9F-%D7%A2%D7%A8%D7%95%D7%9A-2> .37
- <http://www.kolech.org.il/he/about-us.html> .38
- ‘חדוש’ - לחופש דת ושוויון, עמותה ישראלית שנוסדה כדי ליזום פעולות חינוך, הסברה והגברת התמיכה בעקרונות הפלורליזם, חופש דת והשוויון כמרכיבי יסוד של הדמוקרטיה וכיבוד זכויות האדם והאזרח (גיידסטאר). בין הפעילויות שהעמותה מקדמת: הפרטת תחום הנישואין, גירושין וגיוור בישראל, קידום קבורה אזרחית, גיוס בני ישיבות ועוד. .39
- <http://www.old.kolech.org.il/maamar/%D7%A2%D7%9E%D7%93%D7%AA-%D7%A7%D7%95%D7%9C%D7%9A-%D7%9C%D7%92%D7%91%D7%99-%D7%94%D7%A7%D7%A8%D7%9F-%D7%94%D7%97%D7%93%D7%A9%D7%94-%D7%9C%D7%99%D7%A9%D7%A8%D7%90%D7%9C> .40
- </https://toravoda.org.il/%D7%92%D7%A8-%D7%93%D7%AA%D7%99-%D7%9C%D7%90%D7%95%D7%9E%D7%99> .41
- <http://nif.org.il/news/%D7%90%D7%A8%D7%92%D7%95%D7%A0%D7%99-%D7%94%D7%A7%D7%A8%D7%9F-%D7%91%D7%A2%D7%99%D7%AA%D7%95%D7%A0%D7%95%D7%AA/2011/10/03/222> .42
- <https://www.ynet.co.il/articles/0,7340,L-4328843,00.html> .43
- http://www.ruling.co.il/%D7%91%D7%92%D7%A5-145-13-%D7%94%D7%9E%D7%A8%D7%9B%D7%96-%D7%94%D7%A8%D7%A4%D7%95%D7%A8%D7%9E%D7%99-%D7%9C%D7%93%D7%AA-%D7%95%D7%9E%D7%93%D7%99%D7%A0%D7%94---%D7%94%D7%AA%D7%A0%D7%95%D7%A2%D7%94-%D7%9C%D7%99%D7%94..._5ce753ec-8d06-c4ff-4735-8a657159c968 .44
- הארגונים השותפים לעתירה: <http://www.pmo.gov.il/MediaCenter/SecretaryAnnouncements/Documents/v.pdf>https://toravoda.org.il/%D7%9E%D7%90%D7%95%D7%AA-%D7%90%D7%A0%D7%A9%D7%99%D7%9D-%D7%94%D7%A9%D7%AA%D7%AA%D7%A4%D7%95-%D7%91%D7%A2%D7%A6%D7%A8%D7%AA-%D7%9E%D7%97%D7%90-D7%94-%D7%A2%D7%9C-%D7%94%D7%AA%D7%97%D7%A8%D7%93%D7%95,13.9.2015 בכתבה הופיע התאריך .45
- אך מכיוון שההפגנה התקיימה בחנוכה, שחל באותה שנה בדצמבר, התאריך תוקן כאן. <http://www.nrg.co.il/online/1/ART1/554/752.html> .46
- <https://toravoda.org.il/%D7%97%D7%96%D7%95%D7%9F-%D7%94%D7%AA%D7%A0%D7%95%D7%A2%D7%94-%D7%95%D7%A8%D7%99%D7%9C%D7%94-%D7%A4%D7%A8%D7%99%D7%9> .47

- %D7%9C%D7%93%D7%9E%D7%95%D7%A7%D7%A8%D7%98%D7%99%D7%96%D7%A6%D7%99%D7%94-%D7%A9-
/D7%9C-%D7%A9%D7%99%D7%A8%D7%95%D7%AA%D7%99-%D7%94%D7%93
http://news.walla.co.il/item/3051992
- http://www.old.kolech.org.il/maamar/%D7%9E%D7%99-%D7%9E%D7%A9%D7%9E%D7%99%D7%A2- .48
%D7%90%D7%AA-%D7%A7%D7%95%D7%9C%D7%A-%D7%94%D7%A7%D7%A8%D7%9F-
/D7%9C%D7%A1%D7%99%D7%95%D7%A2-%D7%9E%D7%A9%D7%A4%D7%98%D7%99
https://he.wikipedia.org/wiki/%D7%97%D7%A0%D7%94_%D7%A7%D7%94%D7%AA .49
- http://hiddush.org.il/%D7%9E%D7%90%D7%9E%D7%A8-4626-0-12_%D7%A4%D7%A2%D7%99%D7%9C%D7%9 .50
5%D7%AA_%D7%93%D7%AA%D7%99%D7%95%D7%AA_%D7%A0%D7%91%D7%97%D7%A8%D7%95_%D7%9C
%D7%94%D7%93%D7%9C%D7%99%D7%A7_%D7%9E%D7%A9%D7%95%D7%90%D7%95%D7%AA_%D7%90%D7%99
%D7%A0%D7%98%D7%A8%D7%A0%D7%98%D7%99%D7%95%D7%AA_%D7%9C%D7%9E%D7%A2%D7%9F_%D7%
A9%D7%95%D7%95%D7%99%D7%95%D7%9F_%D7%94%D7%90%D7%A9%D7%94_%D7%95%D7%94%D7%9E%D7%90
%D7%91%D7%A7_%D7%91%D7%94%D7%93%D7%A8%D7%94.aspx
- https://toravoda.org.il/%D7%9B%D7%AA%D7%91%D7%94/%D7%A0%D7%A9%D7%99%D7%9D-%D7%95%D7%9E .51
%D7%A0%D7%94%D7%99%D7%92%D7%95%D7%AA-%D7%A8%D7%95%D7%97%D7%A0%D7%99%D7%AA-%D7%97-
/D7%A0%D7%94-%D7%A7%D7%94%D7%AA
https://tv.social.org.il/updates/28239 .52
- https://www.youtube.com/watch?v=PD690wGjNVA&spfreload=10 .53
https://www.youtube.com/watch?v=PD690wGjNVA&spfreload=10 .54
/https://mavoisatum.org/private-marriage .55
- http://nif.org.il/news/%D7%90%D7%A8%D7%92%D7%95%D7%A0%D7%99-%D7%94%D7%A7%D7%A8%D7%9F- .56
%D7%91%D7%A2%D7%99%D7%AA%D7%95%D7%A0%D7%95%D7%AA/2011/10/03/222
/https://mavoisatum.org/strengthen-the-democracy/legislation/civil-marriage .57
- https://www.facebook.com/MavoiSatum/posts/1000417020075569 .58
65-66 עמ' http://www.makor-c.org/Data/UploadedFiles/SitePages/1545-sFileRedir.pdf .59
https://www.inn.co.il/News/News.aspx/348104 .60
https://www.haaretz.co.il/opinions/premium-1.4126149
https://www.acri.org.il/he/2433 .61
- http://nif.org.il/news/2012/12/26/553: 'הקן החדשה' מדווחת על תמיכתה ב'על משמר הכנסת': .62
http://www.mishmar.org.il/rp.php?rpId=251 .63
- http://www.nif.org.il/news/achievements/2012/10/17/508 http://www.nif.org.il/organizations_ לדוגמה: .64
search/mavoi-satum http://www.nif.org.il/news/2012/09/23/498
- http://bfree.org.il/%D7%A2%D7%95%D7%93-%D7%91%D7%AA%D7%99%D7%94- .65
%D7%9B%D7%94%D7%A0%D7%90-%D7%93%D7%A8%D7%95%D7%A8
- https://tv.social.org.il/tag/%D7%91%D7%AA%D7%99%D7%94-%D7%9B%D7%94%D7%A0%D7%90- .66
%D7%93%D7%A8%D7%95%D7%A8
- http://www.hiddush.org.il/Tags.aspx?tag=%20%D7%91%D7%AA%D7%99%D7%94%20 .67
%D7%9B%D7%94%D7%A0%D7%90%20%D7%93%D7%A8%D7%95%D7%A8
http://www.inn.co.il/News/News.aspx/290416 .68
http://www.ynet.co.il/articles/0,7340,L-4614820,00.html .69
- מתוך תחקיר 'המקור' על 'הקן החדשה' חלק א': 'הקן החדשה' לישראל נחשפת - מאחורי הקלעים של הארגון המושמץ
במדינה" (02.11.17) .70

https://www.facebook.com/145984135461864/photos/a.148405181886426.29251.145984135461864/611824352211171/?type=3&theater .71

http://www.kav-lahinuch.co.il/?pg=indx_entry&CategoryID=819&ArticleID=8115 .72

http://www.panim.org.il/organizations .73

http://www.ruling.co.il/%D7%91%D7%92%D7%A5-145-13-%D7%94%D7%9E%D7%A8%D7%9B%D7%96-%D7%94%D7%A8%D7%A4%D7%95%D7%A8%D7%9E%D7%99-%D7%9C%D7%93%D7%AA-%D7%95%D7%9E%D7%93%D7%99%D7%A0%D7%94---%D7%94%D7%AA%D7%A0%D7%95%D7%A2%D7%94-%D7%9C%D7%99%D7%94..._5ce753ec-8d06-c4ff-4735-8a657159c968 .74

http://www.takdin.co.il/search/%D7%91%D7%92%D7%A6%202684%2012%20%D7%94%D7%9E%D7%91%D7%A7%D7%A9%20%D7%A0%20%D7%94%D7%9E%D7%A9%D7%99%D7%91%D7%99%D7%9D%20%D7%91%D7%92%D7%A5%202684%2012_hd_4832821.html .75

/https://www.zahali.co.il/%D7%90%D7%95%D7%93%D7%95%D7%AA/%D7%9E%D7%95%D7%A8%D7%99%D7%9D .75

https://toravoda.org.il/%D7%9B%D7%AA%D7%91%D7%94/%D7%90%D7%9D-%D7%AA%D7%A8%D7%97%D7%99%D7%A7-%D7%90%D7%AA-%D7%94%D7%A8%D7%97%D7%95%D7%A7%D7%99%D7%9D-%D7%A1%D7%95%D7%A4%D7%9A-%D7%9C%D7%A8%D7%97%D7%A7-%D7%90%D7%AA-%D7%94%D7%A7%D7%A8%D7%95%D7%91 .76

http://www.kdati.org.il/cgi-webaxy/sal/sal.pl?ID=812319_kdati&act=show&dbid=pages&dataid=pages_891040_kdati_info_amudim_moeza27_07.htm .77

http://www.mako.co.il/spirituality-popular_culture/parasha_for_two/Article-a31d8f6630baa21006.htm .78

/http://www.bat-kol.org/yesod .79

/http://www.bat-kol.org .80

http://www.ashdod4u.com/%D7%94%D7%A8%D7%91-%D7%A9%D7%99-%D7%A4%D7%99%D7%A8%D7%95%D7%9F-%D7%9E%D7%92%D7%99%D7%A2-%D7%9C%D7%90%D7%A9%D7%93%D7%95%D7%93/, http://www.tzohar.org.il/?p=2141 .81

http://www.globes.co.il/news/article.aspx?did=1000319749 .82

http://www.guidestar.org.il/he/organization/580492817 .83

תנועת 'הכל חינוך' הזמינה את הציבור לאירוע בהשתתפות המנכ"ל הרב שי פירון: https://www.facebook.com/event_s/1099588043401289/?acontext=%7B%22source%22%3A5%2C%22page_id_source%22%3A16524866822692%2C%22action_history%22%3A[%7B%22surface%22%3A%22page%22%2C%22mechanism%22%3A%22main_list%22%2C%22extra_data%22%3A%22%7B%5C%22page_id%5C%22%3A16524866822692%2C%5C%22tour_id%5C%22%3A%22%7D%22%7D%22has_source%22%3Atrue%7D .84

https://www.ha-makom.co.il/post/tzach-piron .84

http://documents.guidestar.org.il/PDF/newfiles/sal/2009/117-99-2010-0232271.pdf :2009 .85

http://documents.guidestar.org.il/PDF/newfiles/sal/2010/117-99-2012-0025722.pdf :2010 .85

http://documents.guidestar.org.il/PDF/newfiles//2011/117-99-2012-0266530.pdf :2011 .86

http://documents.guidestar.org.il/PDF/newfiles/sal/2012/117-99-2013-0167095.pdf :2012 .86

http://www.nif.org.il/news/2014/02/11/700 .87

https://www.youtube.com/watch?v=FvDpBkOMrWA לקראת סוף הסרטון .87

http://www.nrg.co.il/online/1/ART2/674/506.html .88

http://www.inn.co.il/News/News.aspx/258957 .88

http://www.ynet.co.il/articles/0,7340,L-4535565,00.html .89

http://www.haforum.org.il/newsite/archive_id.asp?id=3756&cat_id=11 .89

- https://www.abrahamfund.org/5878 .90
- https://www.haaretz.co.il/news/education/1.2430587
- https://www.haaretz.co.il/news/education/1.2598683 .91
- https://www.youtube.com/watch?v=FvDpBkOMrWA&t=41s&spfreload=10 .92
- http://anu.org.il/campsite/3491#.VFFYRPmsVqV .93
- https://www.inn.co.il/News/News.aspx/370039 .94
- http://www.srugim.co.il/248466-%D7%94%D7%A7%D7%A8%D7%9F-%D7%94%D7%97%D7%93%D7%A9%D7%94- .95
- %D7%A4%D7%95%D7%A2%D7%9C%D7%AA-%D7%9E%D7%AA%D7%95%D7%A9-%D7%AA%D7%97%D7%95%D-
7%A9%D7%AA-%D7%A9%D7%9C%D7%99%D7%97%D7%95%D7%AA-%D7%9C%D7%A2%D7%9D
- https://www.facebook.com/NewIsraelFund.IL/posts/656799237686900 .96
- דקה 1:17 https://www.youtube.com/watch?v=O8XyKrN_hQ8 .97
- https://musaf-shabbat.com/2016/07/31/%D7%9E%D7%A0%D7%94%D7%99%D7%92%D7%99%D7%9D- .98
- %D7%A2%D7%9C-%D7%94%D7%92%D7%91%D7%95%D7%9C-%D7%A6%D7%91%D7%99%D7%A7%D7%94-
/D7%A7%D7%9C%D7%99%D7%99%D7%9F
- http://www.kipa.co.il/%D7%97%D7%93%D7%A9%D7%95%D7%AA/%D7%94%D7%A8%D7%91- .99
- %D7%91%D7%A0%D7%99-%D7%9C%D7%90%D7%95-%D7%A0%D7%99%D7%A9%D7%95%D7%90%D7%99
%D7%9F-%D7%90%D7%96%D7%A8%D7%97%D7%99%D7%99%D7%9D-%D7%94%D7%9B%D7%A8%D7%97-
/D7%A9%D7%94%D7%AA%D7%A2-2
- https://www.haaretz.co.il/news/politics/1.2318342?from=start.co.il בנאומו בהפגנה: .100
- https://www.facebook.com/tagmeir/photos/a.270523099695572.63990.205544429526773/634832573264621/?type=3 .101
- &theater
- /http://english.shatil.org.il/proudly-orthodox-and-gay .102
- https://www.masorti.org.il/page.php?pid=151 תמר אלעד אפלבוים באתר 'התנועה הקונסרבטיבית': .103
- https://www.facebook.com/Dr.Benny.Lau/photos/a.284667231611370.67283.236564963088264/1092696054141813/?type .104
- =3&theater
- https://www.facebook.com/NewIsraelFund.IL/photos/a.381179701915523.95125.124395890927240/13159555651045 .104
- 94/?type=3&theater
- http://www.ynet.co.il/articles/0,7340,L-4988742,00.html .105
- https://www.facebook.com/NewIsraelFund.IL/photos/a.125413380825491.12868.124395890927240/12112097289125 .106
- 12/?type=3&theater
- http://www.ynet.co.il/articles/0,7340,L-4988742,00.htm .107
108. 'בת קול'- ארגון שהוקם בשנת 2005 ונרשם כעמותה מוכרת בשנת 2010. פועל לקבלתן של לסביות ומשפחות לסביות בחברה הדתית, לקידום האינטרסים שלהן בחברה הישראלית ולקידום הסובלנות והשוויון בחברה הדתית. באתר הארגון מתפרסמות כתבות בגנות טיפולי המרה, כדוגמת כתבה היוצאת נגד תמיכתו של הרב אבינר בטיפולים אלה. הארגון קיבל 105,960\$ מ'הקרן החדשה' בשנים 2012-2016.
- https://www.facebook.com/NewIsraelFund.IL/photos/a.125413380825491.12868.124395890927240/13261030740898 .109
- 43/?type=3&theater
- שם, שם. .110
- http://www.ynet.co.il/articles/0,7340,L-4521757,00.html .111
- https://www.facebook.com/pg/pesachsheni.sovlanut/about/?ref=page_internal .112
- https://docs.wixstatic.com/ugd/ecafdf_663a4a88f97a4a8d8bb6cbf737b2cb87.pdf .113
- https://toravoda.org.il/%D7%A4%D7%A1%D7%97-%D7%A9%D7%A0%D7%99-%D7%99%D7%95%D7%9D-%D7%94% .114

בפרסום נכתב כי "האירוע מתקיים בחסות הקרן החדשה לישראל":

https://www.facebook.com/pesachsheni.sovlanut/photos/a.172063712916079.34892.139088822880235/11921172575_11577381/?type=3&theater

https://books.google.co.il/books?id=9--TCwAAQBAJ&pg=PA59&lpg=PA59&dq=%D7%A2%D7%99%D7%9C%D7%90%D7%99+%D7%A2%D7%95%D7%A4%D7%A8%D7%9F+%D7%90%D7%95%D7%A8+%D7%97%D7%93%D7%A9+%D7%A0%D7%90%D7%9E%D7%A0%D7%99+%D7%AA%D7%95%D7%A8%D7%94+%D7%95%D7%A2%D7%91%D7%95%D7%93%D7%94&source=bl&ots=QB51BqwFSu&sig=LBD5GKLgVJYu1jY82ZL_Sahhufo&hl=iw&sa=X&ved=0ahUKEwjTn8yE6brVAhVjCsAKHao-CrMQ6AEIJzAA#v=onepage&q=%D7%A2%D7%99%D7%9C%D7%90%D7%99%20%D7%A2%D7%95%D7%A4%D7%A8%D7%9F%20%D7%90%D7%95%D7%A8%20%D7%97%D7%93%D7%A9%20%D7%A0%D7%90%D7%9E%D7%A0%D7%99%20%D7%AA%D7%95%D7%A8%D7%94%20%D7%95%D7%A2%D7%91%D7%95%D7%93%D7%94&f=false

118. הארגונים השותפים לעתירה: <http://www.ruling.co.il/%D7%91%D7%9222%D7%A5-145-13-%D7%94%D7%9E%D7%A8%D7%9B%D7%96-%D7%94%D7%A8%D7%A4%D7%95%D7%A8%D7%9E%D7%99-%D7%9C%D7%93%D7%AA-%D7%95%D7%9E%D7%93%D7%99%D7%A0%D7%94---%D7%94%D7%AA%D7%A0%D7%95%D7%A2%D7%94-%D7%9C%D7%99%D7%94...> 5ce753ec-8d06-c4ff-4735-8a657159c968

תוכן העתירה: <http://www.pmo.gov.il/MediaCenter/SecretaryAnnouncements/Documents/v.pdf>
 119. <https://toravoda.org.il/%D7%9E%D7%90%D7%95%D7%AA-%D7%90%D7%A0%D7%A9%D7%99%D7%9D-%D7%94%D7%A9%D7%AA%D7%AA%D7%A4%D7%95-%D7%91%D7%A2%D7%A6%D7%A8%D7%AA-%D7%9E%D7%97%D7%90%D7%94-%D7%A2%D7%9C-%D7%94%D7%AA%D7%97%D7%A8%D7%93%D7%95>
 הופיע התאריך 13.9.2015, אך כיוון שההפגנה התקיימה בחנוכה, שחל באותה שנה בדצמבר, התאריך תוקן כאן.

http://www.hiddush.org.il/%D7%9E%D7%90%D7%9E%D7%A8-30789-0-%D7%A8%D7%91%D7%A0%D7%99%D7%9D_%D7%90%D7%95%D7%A8%D7%AA%D7%95%D7%93%D7%95%D7%A7%D7%A1%D7%99%D7%9D_%D7%A7%D7%95%D7%A8%D7%90%D7%99%D7%9D_%D7%9C%D7%99%D7%99%D7%A9%D7%9D_%D7%90%D7%AA_%D7%94%D7%A9%D7%A8%D7%AA_%D7%94%D7%9B%D7%95%D7%AA%D7%9C.aspx

http://www.hiddush.org.il/%D7%9E%D7%90%D7%9E%D7%A8-30789-0-%D7%A8%D7%91%D7%A0%D7%99%D7%9D_%D7%90%D7%95%D7%A8%D7%AA%D7%95%D7%93%D7%95%D7%A7%D7%A1%D7%99%D7%9D_%D7%A7%D7%95%D7%A8%D7%90%D7%99%D7%9D_%D7%9C%D7%99%D7%99%D7%A9%D7%9D_%D7%90%D7%AA_%D7%94%D7%A9%D7%A8%D7%AA_%D7%94%D7%9B%D7%95%D7%AA%D7%9C.aspx

<https://www.facebook.com/toravoda/posts/1627863837265705> .124

<https://toravoda.org.il/%D7%9C%D7%9E%D7%A2%D7%9F-%D7%90%D7%97%D7%99-.125/%D7%95%D7%A8%D7%A2%D7%99>

https://www.youtube.com/watch?v=O8XyKrN_hQ8&spfreload=10 .126

[/https://toravoda.org.il/%D7%92%D7%A8-%D7%93%D7%AA%D7%99-%D7%9C%D7%90%D7%95%D7%9E%D7%99](https://toravoda.org.il/%D7%92%D7%A8-%D7%93%D7%AA%D7%99-%D7%9C%D7%90%D7%95%D7%9E%D7%99) .127

<https://toravoda.org.il/%D7%93%D7%A8%D7%95%D7%A9%D7%94-%D7%A1%D7%98%D7%95%D7%93%D7%A0> .128

%D7%98-%D7%9E%D7%AA%D7%9E%D7%97%D7%94-%D7%9C%D7%A4%D7%A8%D7%95%D7%99%D7%99%D7
/A7%D7%98-%D7%A4%D7%95%D7%A8%D7%A5-%D7%93%D7%A8%D7%9A-%D7%91
https://he.wikipedia.org/wiki/%D7%9E%D7%A0%D7%95%D7%97%D7%94_%D7%A0%D7%9B%D7%95%D7%A0 .129
(%D7%94_(%D7%A2%D7%9E%D7%95%D7%AA%D7%94
https://toravoda.org.il/%D7%97%D7%96%D7%95%D7%9F-%D7%94%D7%AA%D7%A0%D7%95%D7%A2%D7%94- .130
%D7%9C%D7%93%D7%9E%D7%95%D7%A7%D7%A8%D7%98%D7%99%D7%96%D7%A6%D7%99%D7%94-%D7%A9%-
/D7%9C-%D7%A9%D7%99%D7%A8%D7%95%D7%AA%D7%99-%D7%94%D7%93
https://books.google.co.il/books?id=9--TCwAAQBAJ&pg=PA59&lpg=PA59&dq=%D7%A2% .131
D7%99%D7%9C%D7%90%D7%99+%D7%A2%D7%95%D7%A4%D7%A8%D7%9F+%D7%90%D7%95%
D7%A8+%D7%97%D7%93%D7%A9+%D7%A0%D7%90%D7%9E%D7%A0%D7%99+%D7%AA%D7%9
5%D7%A8%D7%94+%D7%95%D7%A2%D7%91%D7%95%D7%93%D7%94&source=bl&ots=QB51Bq
wFSu&sig=LBd5GKLgVJYu1jY82ZL_Sahhufo&hl=iw&sa=X&ved=0ahUKEwjTn8yE6brVA
hVjCsAKHa0-CrMQ6AEIJzAA#v=onepage&q=%D7%A2%D7%99%D7%9C%D7%90%D7%99%20
%D7%A2%D7%95%D7%A4%D7%A8%D7%9F%20%D7%90%D7%95%D7%A8%20%D7%97%D7%93%D7%A9%20
%D7%A0%D7%90%D7%9E%D7%A0%D7%99%20%D7%AA%D7%95%D7%A8%D7%94%20%D7%95%D7%A2%D7%91%
D7%95%D7%93%D7%94&f=false
http://nif.org.il/news/%D7%90%D7%A8%D7%92%D7%95%D7%A0%D7%99-%D7%94%D7%A7%D7%A8%D7%9F- .132
%D7%91%D7%A2%D7%99%D7%AA%D7%95%D7%A0%D7%95%D7%AA/2011/10/03/222
http://nif.org.il/organizations_search/yerushalmim .133
http://www.nif.org.il/news/2012/12/25/554 .134
https://www.youtube.com/watch?v=y8tG-N4TZS0&spfreload=10 .135
/http://www.bmj.org.il/third_level/19 https://www.facebook.com/TzavGiyur .136
/https://toravoda.org.il/%D7%A6%D7%95-%D7%92%D7%99%D7%95%D7%A8 .137
http://news.walla.co.il/item/3051992 .138
https://www.youtube.com/watch?v=KWlSq_N2nQs .139
https://www.ynet.co.il/articles/0,7340,L-4939051,00.html .140
/http://www.shaharit.org.il/%D7%9E%D7%99-%D7%90%D7%A0%D7%97%D7%A0%D7%95 .141
http://www.shaharit.org.il/%D7%9E%D7%A9%D7%91%D7%98%D7%99%D7%95%D7%AA-%D7%9C%D7%A1%D7% .142
/95%D7%9C%D7%99%D7%93%D7%A8%D7%99%D7%95%D7%AA
/http://www.shaharit.org.il/people_category/%D7%A2%D7%9E%D7%99%D7%AA%D7%99%D7%9D .143
https://tickchak.co.il/kolech .144
09:33 דקה א', חלק א', http://10tv.nana10.co.il/Article/?ArticleID=1272018 .145
https://www.shoresh.org.il/spages/Articles/article1813.htm .146
.וש .147
https://www.inn.co.il/News/News.aspx/215028 .148
/http://www.nif.org/stories/religious-freedom/religious-pluralism-religion-israels-touchiest-issue .149
http://www.haaretz.co.il/opinions/1.1599072 .150
http://www.haaretz.co.il/misc/1.1416131 .151
http://muqata.blogspot.co.il/2010/10/nif-vs-jewish-state.html .152
#https://wikileaks.org/plusd/cables/10TELAIVIV439_a.html .153
http://mekomit.co.il/%D7%A8%D7%90%D7%99%D7%95%D7%9F-%D7%A2%D7%9D-%D7%97%D7%A1%D7%9F- .154
/%D7%92%D7%91%D7%90%D7%A8%D7%99%D7%9F

http://elyon1.court.gov.il/files/07/660/004/O30/07004660.O30.htm , http://elyon1.court.gov.il/Files/03/520/070/a47/03070520.a47.HTM .155

https://www.adalah.org/uploads/oldfiles/upfiles/democratic_constitution-h(1).pdf .156

http://tv.social.org.il/editorial/2016/01/10/42667 .157

http://tv.social.org.il/updates/45007, http://tv.social.org.il/series/udna-return?tvlang=he .158

https://tv.social.org.il/editorial/2016/01/10/42667 .159

http://tv.social.org.il/politics/2016/01/25/udna .160

http://www.adalah.org/uploads/oldfiles/upfiles/democratic_constitution-h(1).pdf .161

http://elyon1.court.gov.il/Files/07/700/031/n07/07031700.n07.HTM .162

http://www.phr.org.il/%D7%A8%D7%95%D7%A4%D7%90%D7%99%D7%9D-%D7%9C%D7%96%D7%9B%D7%95%D7%99%D7%95%D7%AA-%D7%90%D7%93%D7%9D-%D7%91%D7%9E%D7%9B%D7%AA%D7%91-%D7%9C%D7%97-%D7%91%D7%A8%D7%99-%D7%95%D7%97%D7%91%D7%A8%D7%95%D7%AA .163

http://www.dirasat-aclp.org/files/After_the_Rift-2000-Hebrew.pdf .164

https://www.knesset.gov.il/protocols/search.asp?vaada=6&dt2yr=2005&dt1yr=2005&dt2mon=6&dt1mon=6&dt2day=21&dt1day=21&nose=&searched=1&Start=0&CommitteeName=%E5F2%E3FA+%E4E7E5F7E4%2C+%E7E5F7+%E5EEF9F4%E8 .165

http://elyon1.court.gov.il/files/11/290/034/c04/11034290.c04.htm .166

http://www.adalah.org/he/content/view/8814, http://elyon1.court.gov.il/files/07/360/080/n66/07080360.n66.htm .167

, http://elyon1.court.gov.il/Files/04/520/074/n23/04074520.n23.pdf .168

הסכום אינו ידוע.

https://www.facebook.com/NewIsraelFund.IL/photos/a.381179701915523.95125.124395890927240/1315955565104594/?type=3&theater .169

169. 'נאמני תורה ועבודה' מקבלים מימון גם דרך עמותת 'חותמים מחדש', הממונת על ידי 'הקרן החדשה' - https://signinganew.wordpress.com/%D7%AA%D7%9E%D7%99%D7%9B%D7%95%D7%AA/%D7%A8%D7%A9%D7%99%D7%9E%D7%AA-%D7%AA%D7%9E%D7%99%D7%9B%D7%95%D7%AA-2017-%D7%93%D7%9E%D7%95%D7%A7%D7%A8%D7%98%D7%99%D7%94-%D7%95%D7%A8%D7%99%D7%91%D7%95%D7%99-%D7%A7%D7%95%D7%9C%D7%95%D7%AA/ , https://signinganew.wordpress.com/%D7%AA%D7%9E%D7%99%D7%9B%D7%95%D7%AA/%D7%AA%D7%9E%D7%99%D7%9B%D7%95%D7%AA-%D7%91%D7%A2%D7%91%D7%A8/%D7%A8%D7%A9%D7%99%D7%9E%D7%AA-%D7%AA%D7%9E%D7%99%D7%9B%D7%95%D7%AA-2016-%D7%93%D7%9E%D7%95%D7%A7%D7%A8%D7%98%D7%99%D7%94-%D7%95%D7%A8%D7%99%D7%91%D7%95%D7%99-%D7%A7%D7%95%D7%9C%D7%95%D7%AA

170. הפורום ייסד גם את 'תג מאיר' - קואליציית ארגונים שהתאגדו "במטרה להשמיע קול של סובלנות, כבוד הדדי ומאור פנים כלפי שכנים, זרים וגרים בתוכנו ולמען נזכור כי גרים היינו בארץ מצרים... קואליציית תג מאיר פועלת מאז שנת 2011 לעידוד ערכי הסובלנות והיהדות ולמיגור פשעי שנאה וגזענות. פעילי תג מאיר מגיעים למקומות שהותקפו על ידי פעילי ימין קיצוני תוך 24 עד 48 שעות ממועד התקיפה, מתנערים מהתוקפים ומגנים אותם." - http://www.tag-meir.org.il/%D7%90%D7%95%D7%93%D7%95%D7%AA/%D7%A2%D7%9C%D7%99%D7%A0%D7%95

https://secured.israeltoreset.org/donate/tagmeir

חותם - יהדות על סדר היום

office@chotam.org.il

073-3904102

www.chotam.org.il